

SLR-LP – 320

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Part – I) (Semester – I) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – I)
Geomorphology – I

Day and Date : Wednesday, 15-4-2015

Max. Marks : 70

Time : 11.00 a.m. to 2.00 p.m.

- N.B. :*** 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Use of stencils is allowed.***
3) ***Figures to the right indicate full marks.***
4) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

1. A) Choose the correct alternative given in the bracket : **7**
- 1) Relief features of the _____ order are continent and ocean basin.
(second, first, third)
 - 2) “Present is key to the past” was stated by
(King, Davis, Hutton)
 - 3) ‘SIMA’ is the mixture of _____ and magnesium.
(Silica, Aluminium, Ferrous)
 - 4) The term Isostasy was first used by _____ in 1889.
(Hutton, Pratt, Dutton)
 - 5) Kober putforth the theory of
(Geosyncline, Isostasy, Plate tectonic)
 - 6) Weathering caused due to human activities is called _____ weathering.
(Chemical, Anthropogenic, Mechanical)
 - 7) The place of origin of an earthquake is called
(Focus, Epicentre, Point)

P.T.O.

B) Fill in the blanks :

7

- 1) Geomorphology is a branch of _____ Geography.
- 2) The average density of the sial layer is _____
- 3) A. Holmes put forth the theory of _____ in 1928.
- 4) Geosynclines are generally border by _____ rigid mass.
- 5) Folding is the result of _____ movement.
- 6) Hydration is type of _____ weathering.
- 7) _____ in Japan the highest volcanic mountain in the world.

2. Describe with the help of diagram the 'Interior structure of the Earth'. **14**

3. What are the Endogenic Forces ? Explain the different types of fold. **14**

OR

Explain the Geosynclines theory of Kober.

4. Write short answers for the following questions (**any two**) : **14**

- 1) Explain the meaning of Geomorphology.
- 2) Explain the views of Airy's about Isastasy.
- 3) Explain the effects of Earthquakes.
- 4) Describe the Biological weathering.

5. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Principle of uniformitarianism.
- 2) Types of volcanoes.
- 3) Types of Fault.
- 4) Chemical weathering.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

1. अ) खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.

7

- 1) भूखंडे व महासागर ही _____ श्रेणीची भूमीस्वरूपे आहेत.
(द्वितीय, प्रथम, तृतीय)
- 2) 'वर्तमान ही भूतकालाची किल्ली आहे' असे _____ यांनी सांगितले.
(किंग, डेव्हीस, हटन)
- 3) सायमा हे _____ व मॅग्नेशियम या धातूचे मिश्रण आहे.
(सिलिका, अल्युमिनियम, फेरस)
- 4) ससस्याची संतुलन संकल्पना सर्व प्रथम _____ यांनी 1889 साली मांडली.
(हटन, प्रॅट, डटन)
- 5) कोबर यांनी _____ सिद्धांत मांडला.
(भूद्रोणी, समस्थायिकत्व, भूमंच हालचाली)
- 6) मानवी फ्रियेमुळे विदारण घडत असल्यास त्याला _____ विदारण म्हणतात.
(रासायनिक, मानवजन्य, कार्याक)
- 7) भूकंप निर्मित्त्या ठिकाणाला _____ म्हणतात.
(भूकंपनाभी, भूकंपशिरोकेंद्र, बिंदू)

ब) गाळलेल्या जागा भरा :

7

- 1) भूरूप शास्त्र ही _____ भूगोलाची शाखा आहे.
- 2) सियाल या थराची सरासरी घनता _____ आहे.
- 3) ए. होम्स यांनी _____ सिद्धांत 1928 मध्ये मांडला.
- 4) सर्वसाधारणपणे भूद्रोणी या _____ कठीण भागाने वेढलेल्या आहेत.
- 5) वसीकरण ही _____ हालचालीचा परिणाम आहे.
- 6) जल अपघटन (Hydration) हा _____ विदारणाचा प्रकार आहे.
- 7) जगातील सर्वात मोठा ज्वालामुखी _____ पर्वत जपान येथे आहे.

2. पृथ्वीलया अंतरंगाचे आकृतिच्या सहाय्याने वर्णन करा. 14
3. अंतर्गत शक्ति म्हणजे काय ? घड्यांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. 14

किंवा

कोबरचा भूद्रोणी सिद्धांत स्पष्ट करा.

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात लिहा (कोणतेही दोन) : 14
 - 1) भूरूप शास्त्राची व्याख्या स्पष्ट करा.
 - 2) समस्थायीकत्व बदलचे एरीचे मत स्पष्ट करा.
 - 3) भूकंपाचे परिणाम स्पष्ट करा.
 - 4) जैविक विदारण वर्णन करा.
5. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : 14
 - 1) समानतावादाचे (uniformitarianism) तत्त्व.
 - 2) ज्वालामुखीचे प्रकार.
 - 3) प्रस्तरभंगाचे प्रकार.
 - 4) रासायनिक विदारण.

SLR-LP – 322

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. I (Semester – I) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – III)
Oceanography and Geohydrology

Day and Date : Monday, 20-4-2015

Max. Marks : 70

Time : 11.00 a.m. to 2.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Draw neat diagrams wherever necessary.**
4) **Use of stencil is allowed.**

1. A) Choose the correct alternatives given in bracket and rewrite the sentences. **7**
- 1) Continental slope occupy _____ percent of total area in Atlantic Ocean.
(6.5, 07, 12.4)
 - 2) _____ is the deepest Trench.
(Mariana, Sunda, Murray)
 - 3) Due to _____ current severe drought occurs in Indonesia, Bangladesh and India.
(El Nino, La Nina, Gulf)
 - 4) Kuroshio current flows along the Eastern coast of
(Canada, Brazil, Japan)
 - 5) The share of Fin fishes is _____ percent of total catch of fishes.
(90,92,95)
 - 6) Grand Bank and George Bank are located in _____ ocean.
(North-West Atlantic, South-West Atlantic, North-West Pacific)
 - 7) If soil contains sodium more than _____ percent and PH between 8.5 to 10 then it is known as alkali soil.
(10, 15, 20)

P.T.O.

- B) Fill in the blanks. 7
- 1) The average annual temperature of all the Oceans is _____
 - 2) The average salinity of Ocean and Sea water is _____
 - 3) The _____ cold current flows along the Western coast of North Africa.
 - 4) The currents in the Northern _____ Ocean change their flow direction twice in a year.
 - 5) Gujrat alone produces _____ percent of total salt produced in India per year.
 - 6) _____ Ocean contributes 5 percent of total world catch of fishes.
 - 7) According to Sehgal and Singh the highest water logged area is found in _____ States of India.

2. Explain factors affecting on Ocean currents. 14

3. Explain distribution of temperature of the Ocean water. 14

OR

Explain conjunctive use of surface water and ground water.

4. Write short answers of the following (**any two**) : 14

- 1) Explain Hydrological cycle with suitable diagram.
- 2) Describe mineral resources in Oceans.
- 3) Explain factors affecting on salinity of Ocean water.
- 4) Explain Ocean currents in North Indian Ocean.

5. Write short notes (**any two**). 14

- 1) Conservation of water resources.
- 2) Food resources in Ocean.
- 3) Continental slope.
- 4) Ocean currents in South Atlantic Ocean.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) योग्य तेथे आकृत्या काढा.
४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

१. अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून वाक्य परत लिहा.

७

- १) अटलांटिक महासागरातील _____ टक्के भाग सागरी खडान्त उताराने व्यापला आहे.
(६.५, ०७, १२.४)
- २) _____ हा गर्ता सर्वात खोल आहे.
(मरियाना, सुंदा, मुर्ने)
- ३) _____ प्रवाहामुळे इंडोनेशिया आणि भारतात तीव्र दुष्काळ पडतो.
(इल निनो, ला. निनो, गल्फ)
- ४) _____ च्या पूर्व किनाऱ्यावरून क्युरोशिवो प्रवाह वाहतो.
(कॅनडा, ब्राझील, जपान)
- ५) जागतीक मासेमारीमध्ये फिन मास्यांचा वाटा _____ टक्के आहे.
(९०, ९२, ९५)
- ६) ग्रँड बँक आणि जॉर्ज बँक _____ महासागरात आहेत.
(वायव्य अटलांटिक, नैऋत्य अटलांटिक, वायव्य पॅसिफिक)
- ७) जर जमीनीमध्ये सोडीयमचे प्रमाण _____ टक्के पेक्षा जास्त असेल आणि पी एच ८.५ ते १० असेल तर ती मृदा आमल मुक्त म्हणून ओळखली जाते.
(१०, १५, २०)

ब) रिकाम्या जागा भरा.

७

- १) महासागरांचे सरासरी वार्षिक तापमान _____ आहे.
२) महासागर व समुद्राच्या पाण्याची सरासरी क्षारता _____ आहे.

- ३) _____ हा थंड प्रवाह उत्तर आफ्रिकेच्या पश्चिम किनाऱ्याच्या बाजूने वाहतो.
- ४) उत्तर _____ महासागरातील सागरी प्रवाह त्यांची वाहण्याची दिशा वर्षातून दोन वेळा बदलतात.
- ५) दर वर्षी भारताच्या एकूण मीठ उत्पादनाच्या _____ उत्पादन एकटे गुजरात राज्य करते.
- ६) जगातील एकूण मासेमारीच्या ५ टक्के वाटा हा _____ महासागराचा आहे.
- ७) सेहगल आणि सिंग यांच्या मते सर्वात जास्त पाणथळ क्षेत्र भारतातील _____ राज्यात आहे.

२. सागरी प्रवाहावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. १४

३. महासागर जलांच्या तापमानाचे वितरण स्पष्ट करा. १४

किंवा

भूमीगत पाणी आणि भूपृष्ठावरील पाण्याचा संयुक्त वापर स्पष्ट करा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन). १४

- १) योग्य त्या आकृतीसह जलचक्र स्पष्ट करा.
- २) महासागरातील खनिज संपत्तीचे वर्णन करा.
- ३) महासागर जलाच्या क्षारतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ४) उत्तर हिंदी महासागरातील सागरी प्रवाह स्पष्ट करा.

५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन). १४

- १) जलसंपत्तीचे संवर्धन.
- २) महासागरातील अन्न साधन संपत्ती.
- ३) खडान्त उतार.
- ४) दक्षिण अटलांटिक महासागरातील सागरी प्रवाह.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc. – I (Semester – I) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – IV)
Economic Geography

Day and Date : Wednesday, 22-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 2.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **All questions carry equal marks.**
iii) **Use of stencil is allowed.**
iv) **Draw neat and labelled diagram wherever necessary.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative : 7
- 1) _____ producer might be labelled as the red collar worker.
a) Primary b) Secondary c) Tertiary d) Quaternary
 - 2) _____ activities mainly supply intellectual and personal services.
a) Primary b) Secondary c) Tertiary d) Quaternary
 - 3) Principle of industrial location ‘ _____ ’ of firms has been studied by Isard.
a) interdependence b) substitution
c) profit maximization d) least cost
 - 4) Isodepanes are the line connecting the places equal additional _____ cost.
a) labor b) trade c) land d) transportation
 - 5) _____ emerged as the world leader in oil production in the twentieth century.
a) U.S.A. b) Iran c) Russia d) India
 - 6) _____ are the best example of renewable type of resource.
a) Coal b) Oil (Natural)
c) Soil d) Plant
 - 7) G.A.T.T. trade organisation was established in year _____
a) 1945 b) 1952 c) 1950 d) 1947

B) Fill in the blanks : 7

- 1) If value of exported goods is less than imported goods then trade is called _____ balanced trade.
- 2) European common market established in _____ year.
- 3) Main coal field of India is _____ basin.
- 4) Weber used the locational _____ for theory of industrial location.
- 5) W.T.O. stand for _____
- 6) Alexander J. W. in 1976 wrote a book entitled _____
- 7) Undeveloped countries of the world are mostly engaged in _____ activities.

2. Explain the different economic activities. 14

3. Give brief account of natural oil situation in the world. 14

OR

Explain the transportation accessibility and connectivity.

4. Answer the following questions in short (**any two**) : 14

- 1) Explain the basic economic processes.
- 2) Describe the distribution and production of coal in India.
- 3) Explain the principles of industrial location 'substitution'.
- 4) Explain the aims and objectives of W.T.O.

5. Write short note (**any two**) : 14

- i) Territorial production complexes
- ii) Interdependence
- iii) Energy crisis
- iv) Regional approach.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नास समान गुण आहेत.
३) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. अ) योग्य पर्याय निवडून गाललेल्या जागा भरा.

७

- १) _____ आर्थिक क्रियामधे कार्य करणारे कामगार लाल रंगाच्या कॉलरने ओळखले जातात.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय क) तृतीय ड) चतुर्थ
- २) _____ श्रेणीचा व्यवसाय प्रामुख्याने बौधीक व वयक्तिक सेवा पुरवतो.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय क) तृतीय ड) चतुर्थ
- ३) _____ हे उद्योगधंद्याच्या स्थानीकरणाचे तत्त्व इसाई यांनी मांडले.
अ) परस्परावलंबित्व ब) च्या ऐवजी
क) नफा अधिकतम ड) न्यूनतम किंमत
- ४) समवाहतूकखर्च अशी रेषा आहे की ती उद्योगाच्या समोतालची समान _____ खर्चाची ठिकाणे जोडते.
अ) कामगार ब) व्यापार क) जमीन ड) वाहतूक
- ५) खनिजतेल उत्पादनामध्ये २० व्या शतकात जगामध्ये सर्वाधिक उत्पादन घेणारा _____ हा देश आहे.
अ) संयुक्त संस्थाने ब) इराण
क) रशिया ड) भारत
- ६) _____ हे पुनर्निर्माणकारी प्रकारच्या साधन संपत्तीचे उदाहरण आहे.
अ) कोलसा ब) खनिजतेल क) मृदा ड) वनस्पति
- ७) गॅट या व्यापारी संघटनेची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९४५ ब) १९५२ क) १९५० ड) १९४७

ब) गाळलेल्या जागा भरा :

७

- १) आयातीपेक्षा निर्यात केलेल्या मालाची किंमत कमी असल्यास त्या व्यापाराला _____ व्यापार म्हणतात.
- २) युरोपचा आर्थिक समाज या व्यापारी संघटनेची स्थापना _____ साली झाली.
- ३) भारतातील मुख्य कोलसा क्षेत्र _____ नदी खोऱ्यात आहे.
- ४) वेबर यांनी उद्योगधंद्याचा स्थानीकरणाचा सिद्धांत मांडताना स्थानीकरणाचे _____ वापरले.
- ५) W.T.O. चे विस्तारीत रूप _____ .
- ६) अलेक्झांडर J.W. यांनी १९७६ मध्ये _____ हे पुस्तक लिहीले.
- ७) जगातील अविकसीत देश बहुतांश _____ आर्थिक व्यवसायात गुंतलेले असतात.

२. विविध आर्थिक क्रियांचे स्पष्टीकरण द्या.

१४

३. खनिजतेलाच्या जागतीक स्थितीचा थोडक्यात आढावा द्या.

१४

किंवा

वाहतूकीची सुगमता आणि सलग्नता याचे स्पष्टीकरण द्या.

४. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) मूलभूत आर्थिक प्रक्रियेचे स्पष्टीकरण द्या.
- २) भारतातील कोलशाचे वितरण व उत्पादन याचे वर्णन करा.
- ३) उद्योग धंद्याच्या स्थानीकरणाचे तत्व 'च्या ऐवजी' चे स्पष्टीकरण द्या.
- ४) W.T.O. ची ध्येय व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

५. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

१४

- १) उत्पादनाची प्रादेशिक गुंतागुंत (Territorial Production Complexes)
- २) परस्परावलंबित्व
- ३) उर्जा संकट
- ४) प्रादेशीक दृष्टीकोण.

SLR-LP – 324

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – V)
Geomorphology – II

Day and Date : Thursday, 16-4-2015

Max. Marks : 70

Time : 11.00 a.m. to 2.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Draw **neat diagrams wherever necessary.**
3) Use of stencils is **allowed.**
4) **All questions carry equal marks.**
5) Figures to the **right indicate full marks.**

1. A) Choose the correct alternatives given in the bracket : 7
- 1) The Pacific ocean occupies almost _____ part of the entire surface.
 $\left(\frac{1}{4}, \frac{1}{3}, \frac{1}{2}\right)$
 - 2) The concept of sea floor spreading was propounded by
(W. J. Margon, H. Hess, Le Pichon)
 - 3) Sea waves is agent of _____ erosion.
(Coastal, Mountain, Plateau)
 - 4) Hanging valley are formed due to erosional work of
(Wind, Glacier, River)
 - 5) _____ element of hill slope represents wall like slope.
(Free face, Rectilinear, Concave)
 - 6) Tsunami is the most natural hazard occurred in _____ region.
(Glaciated, Coastal, Dry)
 - 7) _____ landform is formed by erosional work of wind.
(Mushroom rock, Sand dunes, Barkhan)

P.T.O.

B) Fill in the blanks :

7

- 1) _____ propounded theory of continental drift.
- 2) Pot holes are formed due to erosional work of _____
- 3) Divergent plates are also known as _____ plates.
- 4) Yardangs are formed by erosional work of _____
- 5) The concept of slope development presented by _____ in 1942.
- 6) Landscape is the function of structure, process and _____
- 7) _____ geomorphology is concerned with applying geomorphic expertise to the solution of problems.

2. Describe with neat diagrams, the landforms produced by erosional and depositional work of wind.

14

3. A) Describe the 'Plate Tectonic Theory'.

14

OR

B) Explain the views of Penk on 'slope development'.

4. Write short answers for the following questions :

14

- 1) Characteristics of continents and oceans.
- 2) Views of A. Wood on slope development.
- 3) Explain the erosional work of river.
- 4) Applied geomorphology.

5. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Recent trends in geomorphology.
- 2) Land forms in Karst Region.
- 3) Sea floor spreading.
- 4) Erosional work of sea waves.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
3) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
4) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
5) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. अ) कंसातील अचूक पर्याय निवडून खालील वाक्य पूर्ण करा.

7

- 1) पॅसिफिक महासागराने पृथ्वीचा _____ पृष्ठभाग व्यापला आहे.
($\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$)
- 2) समुद्र तळ प्रसरण ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
(डब्लू जे. मॉर्गन, एच्. हेस, लि. पिचॉन)
- 3) समुद्र लाटा _____ खननाचे प्रमुख कारक आहे.
(किनारपट्टी, पर्वत, पठारे)
- 4) लोंबती दरीची निर्मिती _____ च्या खनन कार्यामुळे निर्माण होते.
(वारा, हिमनदी, नदी)
- 5) _____ टेकडीच्या उताराचा घटक हा भिंतीसारख्या उताराचे प्रतिनिधीत्व करतो.
(उभीकडा, एकरेषीय, अंतरवक्र)
- 6) त्सुनामी ही नैसर्गिक आपत्ती _____ या प्रदेशात आढळते.
(हिम, किनारपट्टीय, कोरड्या)
- 7) वाऱ्याच्या खनन कार्यामुळे _____ हा भूआकार निर्माण होतो.
(भूछत्रखडक, वालुकागिरी, बारखन)

ब) रिकाम्या जागा भरा :

7

- 1) _____ यांनी भूखंड वहन सिद्धांत मांडला.
- 2) रांजण खळगे यांची निर्मिती _____ च्या खनन कार्यामुळे निर्माण होते.
- 3) एकमेकापासून विरुद्ध दिशेता सरकणाऱ्या भूमंचाला _____ भूमंच म्हणतात.
- 4) _____ च्या खनन कार्यामुळे 'यारदांग' ची निर्मिती होते.
- 5) 1942 मध्ये _____ यांनी 'उतार विकास संकल्पना' मांडली.
- 6) भूदृष्य (Landscape) म्हणजे संरचना, प्रक्रिया आणि _____ यांचे कार्य आहे.
- 7) भूरूप शास्त्रांच्या समस्यांच्या निराकरणासाठी वापर केला जातो याला _____ भूरूप शास्त्र असे म्हणतात.

2. वाऱ्याच्या खनन व संचयन कार्यामुळे निर्माण होणारे भूआकार सुबक आकृतिसह स्पष्ट करा. **14**

3. अ) भूमंच विवर्तनिका सिद्धांताचे (Plate Tectonic Theory) वर्णन करा. **14**

किंवा

ब) पेंक यांचे उतार विकासासंबंधीचे विचार स्पष्ट करा.

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही दोन) : **14**

- 1) भूखंड व महासागर यांची वैशिष्टे.
- 2) उतार विकासाबद्दलचे ए. वूड यांचे विचार.
- 3) नदीचे खनन कार्य वर्णन करा.
- 4) उपयोजिक भूरूप शास्त्र.

5. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : **14**

- 1) भूरूप शास्त्रातील आधुनिक कल.
- 2) कार्स्ट प्रदेशातील भूमीस्वरूपे.
- 3) समुद्र तळाचे विस्तारीकरण.
- 4) सागरी ताटांचे खनन कार्य.

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. – I (Semester – II) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – VI)
Climatology – II

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 2.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Draw neat diagrams and maps wherever necessary.**
3) **Use of map stencil is allowed.**
4) **Figures to the right indicate full marks.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative given below. **7**

- 1) Koppen proposed his first climatic classification in _____
1) 1900 2) 1950 3) 1931
- 2) Climatic classification made by _____ are based on the concept of potential evapotranspiration.
1) Thornthwait 2) Koppen 3) Triwarta
- 3) The African Savanas are called as the _____ paradise for the larger tropical mammals.
1) Biological 2) Geological 3) Zoological
- 4) Mohagani is the most valuable timber found in _____ forest.
1) Taiga 2) Tropical rainy forest 3) Monsoon
- 5) Koppen used _____ letter symbol to denote tropical humid climate.
1) Af 2) Am 3) Ar
- 6) _____ is the most valuable timber found in monsoon forest.
1) Mohagani 2) Rojwood 3) Sagwan
- 7) An American climatologist presented his first scheme of classification of climate of North America in 1931.
1) Trivarta 2) Koppen 3) Thornthwait

B) Fill in the blanks :

7

- 1) The _____ agroclimatic region of India is the transitional region between the upper and lower Ganga plain.
- 2) The local level climate are referred as _____ climate.
- 3) Pollution more receives from _____ as a sources include dust smoke etc.
- 4) Minimum clothing zone of the world is _____
- 5) The lower Ganga plain region is covers the part of _____ state.
- 6) W. Koppen belong which the country _____
- 7) Thornthwaite's belong which the country _____

2. Describe the Thornthwaite's climatic classification. **14**

3. Describe the agroclimatic region of India by the Planning Commission of India. **14**

OR

Define paleoclimatology and describe the climatic change during the geological past. **14**

4. Answer the following question in short (**any two**) : **14**

- 1) Explain the different types of drought.
- 2) Explain the recent climatic changes.
- 3) The causes and effect of air pollution.
- 4) Natural factors responsible for climatic change.

5. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Climate and clothing.
- 2) Urban heat Island
- 3) Global warming.
- 4) Ozone depletion.

मराठी अनुवाद

१. अ) योग्य पर्याय निवडून खालील वाक्ये पूर्ण करा. ७
- १) कोपेनने त्याचे पहिले हवामानाचे वर्गीकरण _____ मध्ये केले.
१) १९०० २) १९५० ३) १९३१
- २) बष्पोत्सर्जन श्रमता संकल्पनेवर आधारीत हवामानाचे वर्गीकरण _____ यांनी केले.
१) थॉर्नथ्वेट २) कोपेन ३) त्रिवार्ता
- ३) आफ्रिकेतील सॅव्हाना प्रदेश हे _____ उष्ण कटिबंधीय संस्तन प्राण्याचे नंदनवन आहे.
१) जैविक २) भूगर्भशास्त्र ३) प्राणिशास्त्र
- ४) मोहगनी हे महत्त्वाचे मौल्यवान लाकूड _____ आरण्यात आढळते.
१) तैगा
२) विषूववृत्तीय आरण्याचा प्रदेश
३) मानसून
- ५) कोपेन यांनी _____ या अक्षराचा उष्ण कटिबंधीय हवामानासाठी उपयोग केला.
१) ए.एफ. २) ए.एम. ३) ए.आर.
- ६) _____ हे मानसूनच्या प्रदेशातील मौल्यवान वृक्ष आहे.
१) मोहगनी २) रोजवूड ३) सागवान
- ७) _____ या अमेरिकन हवामान शास्त्रज्ञांनी पहिले हवामानाचे वर्गीकरण उत्तर अमेरिका खंडाच्या अनुशंगाने १९३१ साली केले.
१) त्रिवार्ता २) कोपेन ३) थॉर्नथ्वेट
- ब) रिकाम्य जागी योग्य शब्द लिहा. ७
- १) _____ हा भारतातील कृषी हवामान प्रदेश वरच्या आणि खालच्या गंगा मैदानाता जोडणारा आहे.
- २) स्थानिक प्रदेशातील हवामानास _____ हवामान म्हणत.
- ३) प्रदूषण घटकातील _____ पासून धूळ व धूर तयार होते.
- ४) जगात कमीत कमी वस्त्राचा प्रदेश _____ आहे.
- ५) गंगा नदीचा शेवटचा सपाट प्रदेश व्यापलेले राज्य _____
- ६) डब्ल्यू. कोपेन हा _____ देशाचा होता.
- ७) थॉर्नथ्वेट हा _____ देशाचा होता.

२. थॉर्नथ्वेटचे हवामानाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा. १४
३. भारतीय नियोजन मंडळाने केलेल्या शेती हवामान विभागाचे वर्णन करा. १४

किंवा

- पुरा हवामानशास्त्र विषद करा आणि भूवैज्ञानिक भूतकालातील हवामान बदलाची चर्चा करा. १४
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (फक्त दोन) : १४
- १) दुष्काळाचे विविध प्रकार विषद करा.
 - २) अलीकडील हवामान बदलाची माहिती लिहा.
 - ३) हवा प्रदूषणाची कारणे व परीणाम सांगा.
 - ४) हवामान बदलाचे जबाबदार नैसर्गिक घटक.
५. टीपा लिहा (फक्त दोन) : १४
- १) हवामान आणि वस्त्र.
 - २) नागरी उष्ण हवामान.
 - ३) जागतीक तापमान वाढ.
 - ४) ओझोन क्षय.
-

SLR-LP – 326

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – VII)
Regional Geography of India

Day and Date : Tuesday, 21-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 2.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Use of stencils is allowed.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Draw neat diagrams wherever necessary.**

1. A) Choose the correct alternatives given in the bracket :

7

- 1) The total length of the Coast line of India is _____ k.m.
(7500.6, 7100.6, 7516.6)
- 2) The region delineated on the basis of climatic features are known as _____ region.
(physical ,demographic, historical)
- 3) _____ industry is regarded as basic industry.
(Iron and steel, Jute, Cement)
- 4) _____ among the following is a rabi crop.
(Tur, Wheat, Mug)
- 5) _____ regions an smallest of all planning region.
(Micro, Macro, Meso)
- 6) Sandal forest wood is extensively found in _____ State.
(Tamil Nadu, Karnataka, Kerala)
- 7) _____ is the capital of Jhar Khand.
(Dehradun, Ranchi, Raipur)

P.T.O.

B) Fill in the blanks :

7

- 1) Krishna is the _____ following river in India.
- 2) _____ is the major sources of irrigation in India.
- 3) TISCO steel plant is established in the _____
- 4) Sunderban Delta region is famous for _____ production.
- 5) R.L. Singh has divided India into _____ major climatic divisions.
- 6) Noonmati oil refinery is located in _____ state.
- 7) _____ ranks first in Geographical area in India.

2. Describe in detail the classification and types of forests in India.

14

3. Describe in detail the distribution and production of coal in India.

14

OR

Give a brief account of Agro-climatic regions of India.

4. Write short answers for the following questions (**any two**) :

14

- 1) Write a geographical essay on Uttaranchal State.
- 2) Discuss the physiographic divisions of the Himalayas.
- 3) Describe in short the cotton textile industries in India.
- 4) Give an account of wells irrigation in India.

5. Write short notes (**any two**) :

14

- 1) Petroleum production in India.
- 2) Koppen's climatic classification of India.
- 3) Sunderban Delta region in India.
- 4) The concept of Meso region.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकारो काढा.

1. अ) खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

7

- 1) भारतीय किनारपट्टी प्रदेशाची एकूण लांबी _____ कि.मी. आहे.
(७५००.६, ७१००.६, ७५१६.६)
- 2) हवामान वैशिष्ट्यानुसार वर्णनीत केलेल्या विभागास _____ असे संबोधतात.
(प्राकृतिक , लोकसंख्याशास्त्रीय, ऐतिहासिक)
- 3) _____ उद्योगास पायाभूत उद्योग म्हणून ओळखले जाते.
(लोह व पोलाद, ताग, सिमेंट)
- 4) खालीलपैकी _____ हे राबी पीक आहे.
(तुर, गहू, मूग)
- 5) _____ विभाग प्रादेशिक नियोजनाचा सर्वात लहान विभाग आहे.
(सूक्ष्म, विशाल, मध्यम)
- 6) _____ राज्यात सर्वात जास्त चंदन वृक्षाचे लाकूड आढळून येते.
(तामीळनाडू, कर्नाटक, केरळ)
- 7) _____ ही झारखंडाची राजधानी आहे.
(डेहराडून, रंची, रायपूर)

ब) गाळलेल्या जागा भरा.

7

- 1) कृष्णा ही भारतातील _____ वाहिनी नदी आहे.
- 2) _____ हे भारतातील जलसिंचनाते प्रमुख स्रोत आहे.
- 3) टिस्को स्टील प्लॅन्ट _____ येथे स्थापित आहे.
- 4) सुंदरबन त्रिभूज प्रदेश _____ उत्पादनासाठी प्रसिद्ध आहे.
- 5) आर. एल. सिंग याने भारताचे हवामान विषयक _____ प्रमुख विभाग पाडलेले आहेत.
- 6) नूनमती तेल शुद्धीकरण केंद्र _____ राज्यात आहे.
- 7) _____ चा भारतात भौगोलिक क्षेत्रफळात पहिला क्रमांक आहे.

2. भारतातील वनांचे वर्गीकरण व प्रकार सविस्तर वर्णन करा. 14
3. भारतातील दगडी कोळशाचे वितरण व उत्पादन या विषयी सविस्तर वर्णन करा. 14

किंवा

भारतातील कृषी हवामान प्रदेशाचा थोडक्यात आढावा द्या.

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 14
- 1) उत्तरांचल राज्यावर भौगोलिक निबंध लिहा.
 - 2) हिमालयातील प्राकृतिक विभागाची चर्चा करा.
 - 3) भारतातील सुती कापड उद्योगाचे थोडक्यात वर्णन करा.
 - 4) भारतातील विहीर जलसिंचनाची माहिती विशद करा.
- 5 टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : 14
- 1) भारतातील खनिजतेल उत्पादन
 - 2) भारतातील कोपेनचे हवामान वर्गीकरण
 - 3) भारतातील सुंदरबन त्रिभूज प्रदेश
 - 4) मध्यम प्रदेश संकल्पना. 14
-

SLR-LP – 327

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. – I (Semester – II) Examination, 2015
GEOGRAPHY
Population Geography (Paper – VIII)

Day and Date : Thursday, 23-4-2015
Time : 11.00 a.m. to 2.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions:** I) **All questions are compulsory.**
II) **All questions carry equal marks.**
III) **Draw neat diagrams wherever necessary.**
IV) **Use of stencils is allowed.**

1. A) Fill in the blanks with appropriate words those given in the bracket : 7
- 1) De Jure census method is used in _____
(U.S.A., U.K., U.S.S.R.)
 - 2) The sex ratio at birth is determined primarily by _____ factors.
(Economic, Social, Biological)
 - 3) Crude death rate means number of deaths in a year per _____
population.
(1,00,000, 10,000, 1,000)
 - 4) The child survival and safe motherhood programme was initiated during

(1992-93, 1995-96, 2005-2006)
 - 5) _____ country is not conduct census regularly.
(Afghanistan, England, U.S.A.)
 - 6) Oceania represents the _____ population density in the world.
(High, Medium, Low)
 - 7) R. C. Chandna (1984) has written the book entitled _____
(Geography of Population, Human Geography, Cultural Geography)

P.T.O.

- B) Answer the following question in **full** sentence only : **7**
- 1) The first regular census of England has been started since _____
 - 2) The hot deserts are sparsely populated due to _____ temperature.
 - 3) In the second stage of demographic transition the birth rate is high and death rate is _____
 - 4) According to Malthus theory food grain production increases in _____ ratio.
 - 5) The continent _____ alone contributed more than half of the worlds population.
 - 6) The _____ population is the one that permit the highest per capita output.
 - 7) The theory of demographic transition was put forward by _____ in 1945.
2. Describe densely and sparsely populated region in the world. **14**
3. A) Critically examine the theory of demographic transition. **14**
- OR
- B) Explain the concept of under, over and optimum population. **14**
4. Write short answers on **any two** of the following : **14**
- 1) Explain the scope of population geography.
 - 2) Describe physical factors affecting on population distribution.
 - 3) Explain factors affecting on fertility.
 - 4) Write in brief on population policy in India.
5. Write short notes (**any two**) : **14**
- 1) Define population geography.
 - 2) Occupational composition.
 - 3) Mortality.
 - 4) Malthus theory of population.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
२) सर्व प्रश्नास समान गुण आहेत.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) स्टेन्सिल वापरास परवानगी आहे.

१. अ) कंसातील योग्य शब्द निवडून रिकाम्या जागा भरा.

७

- १) डी ज्युरे जनगणना पद्धती _____ मध्ये वापरली जाते.
(यु.एस.ए., यु.के., यु.एस.एस.आर.)
- २) जननावेळी स्त्रि-पुरुष निश्चितीसाठी मुख्यत्वे _____ घटकाचा परिणाम अधिक होतो.
(आर्थिक, सामाजिक, जैविक)
- ३) ढोबळ मृत्यूदर म्हणजे दरवर्षी _____ लोकसंख्येमागील मृत्यू प्रमाण होय.
(१,००,०००, १०,०००, १,०००)
- ४) बाल संगोपन आणि सुरक्षित माता संगोपन कार्यक्रम हा _____ वर्षी सुरू झाला.
(१९९२-९३, १९९५-९६, २००५-२००६)
- ५) _____ हा देश नियमित जनगणना करत नाही.
(अफगानिस्तान, इंग्लंड, यु.एस.ए.)
- ६) जगातील सागरी देशात लोकसंख्येची घनता ही _____ आहे.
(जास्त, मध्यम, कमी)
- ७) आर. सी. चंदना यांनी १९८४ मध्ये _____ नावाचे पुस्तक लिहिले.
(लोकसंख्या भूगोल, मानवी भूगोल, सांस्कृतिक भूगोल)

ब) पुढील प्रश्नांची उत्तरे पूर्ण वाक्यात लिहा.

७

- १) इंग्लंडमध्ये पहिली नियमित जनगणना _____ साली सुरू झाली.
- २) उष्ण वाळवंटी प्रदेशात लोकसंख्येची विरळ घनता _____ तापमाना मुळे असते.
- ३) लोकसंख्या संक्रमणाच्या दूसऱ्या अवस्थेत जन्मदर जास्त तर मृत्यूदर _____ असतो.
- ४) माल्थसच्या लोकसंख्या सिद्धांतानुसार अन्नधान्य उत्पादन _____ श्रेणीने वाढते.

- ५) _____ खंडात जगातील निम्म्याहून अधिक लोकसंख्या राहते.
- ६) _____ लोकसंख्या असल्यास सर्वोत्तम दरडोई उत्पादन मिळण्यास मदत होते.
- ७) १९४५ मध्ये लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत _____ नी मांडला.

२. जगातील दाट व विरळ लोकसंख्या प्रदेशाचे वर्णन करा. १४

३. अ) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा. १४

किंवा

ब) न्यूनतम, अतिरिक्त व पर्याप्त लोकसंख्येची संकल्पना स्पष्ट करा. १४

४. थोडक्यात कोणतीही दोन उत्तरे लिहा. १४

- १) लोकसंख्या भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- २) लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणाऱ्या नैसर्गिक घटकांचे वर्णन करा.
- ३) जन्मदरावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ४) भारतातील लोकसंख्याविषयक धोरणाची थोडक्यात माहिती द्या.

५. टीपा लिहा (कोणत्याही २) : १४

- १) लोकसंख्या भूगोलाच्या व्याख्या.
- २) व्यवसाय रचना.
- ३) मृत्यूदर.
- ४) लोकसंख्येचा माल्थसचा सिद्धांत.

SLR-LP – 330

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. II (Semester – III) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Old)
Paper – XI : Biogeography

Day and Date : Monday, 20-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

Max. Marks : 100

- N.B. :** 1) **All questions carry equal marks.**
2) **All questions are compulsory.**
3) **Use of stencils is allowed.**
4) **Draw neat and labelled diagram wherever necessary.**

1. A) Choose the correct alternative and rewrite : **10**
- 1) The book entitled “Geography of Living Things” is written by
(Margaret Anderson, Edwards, Humboldt)
 - 2) The pioneer work of soil science has been made by Russian and _____
scientist.
(German, Indian, American)
 - 3) The term ecosystem was first used by _____ in 1935.
(Tansley, Linderman, Strahler)
 - 4) The Tropical forests are known as selva in the _____ basin.
(Cango, Nile, Amezon)
 - 5) _____ is the first phase of successional development of vegetation.
(Migration, Stabilization, Nudation)
 - 6) The dispersal of animals due to prolonged drought, forest fires, volcanic
eruption etc. is called _____ dispersal.
(Forced, Seasonal, Rapid)
 - 7) The carriers which help in the dispersal of animals are divided into _____
categories.
(2, 4, 6)
 - 8) The Evolution of organisms on the Earth’s surface began from the _____
period.
(Pre Cambrian, Silurian, Carboniferous)
 - 9) In India, The Forest Conservation Act was passed in
(1960, 1970, 1980)
 - 10) The Geographical study of animals is called
(Plantgeography, Zoogeography, Environmental geography)

P.T.O.

B) Fill in the blanks :

10

- 1) Based on the premise the world ecosystems are divided into two major categories i.e. terrestrial ecosystem and _____ ecosystem.
- 2) Zoogeography is the branch of _____
- 3) In _____, we study the total assemblage of plant and animal communities.
- 4) The replacement of one vegetation community in a given habitat by the other vegetation community called _____
- 5) The trees of _____ forest have long roots, thick bark and waxy coating on the leaves.
- 6) _____ dispersal of animals takes place because of motivation of their intrinsic properties.
- 7) Racoons, cats, horses, camels etc. migrated from North America to South America via _____ bridge.
- 8) There was a large scale change in the climate, plant and animal life during _____ Era.
- 9) Wildlife sanctuary is the example of _____ conservation.
- 10) According to H. Clemmay the fossils of the oldest animals have been found in _____

2. Define Biogeography and explain its nature and scope. 20

3. A) Write a Geographical essay on conservation of biotic resources. 20

OR

B) Give a brief account of migration and dispersal of animals.

4. Write short answers (**any two**) : 20

- 1) Describe plant successions in newly formed landforms.
- 2) Explain food chain.
- 3) Explain National Forest Policy in India.
- 4) Explain Savanna Biome.

5. Write short notes (**any two**) : 20

- 1) Paleo records of climate change.
- 2) Paleo records of plants and animals.
- 3) Tropical evergreen forest biome.
- 4) Relation of zoogeography with environment.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
३) नकाशा स्टेन्सिल वापराल परवानगी आहे.
४) योग्य तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. अ) योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१०

- १) जिओग्राफी ऑफ लिव्हिंग थिंग्स्” हा ग्रंथ _____ यांनी लिहान आहे.
(मार्गरेट अँडरसन, इडवर्ड्स, हॅब्लोडल्ट)
- २) मृदाशास्त्राचे आद्यकाम रशीयन आणि _____ शास्त्रज्ञांनी केले आहे.
(जर्मन, भारतीय, अमेरिकन)
- ३) परिसंस्था (Ecosystem) ही संज्ञा सर्वप्रथम _____ यांनी १९३५ मध्ये वापरली.
(टान्सले, लंडरमन, स्ट्रॅहलर)
- ४) _____ खोऱ्यात उष्णकटिबंधीय जंगले सेलव्हा म्हणून ओळखली जातात.
(कांगो, नाईल, अमेझॉन)
- ५) _____ हा वनस्पती विकास अनुक्रमातील पहिला टप्पा आहे.
(स्थलांतर, स्थिरता, नुडाशन (निर्मिती))
- ६) दिर्घकालीन दुष्काळ, जंगलातील आग, ज्वालामुखी उद्रेक इत्यादी मुळे प्राण्याचे ते प्रसारण होते याला _____ प्रसारण (पांगणे) म्हणतात.
(शक्तीचे, ऋतूनुसार, वेगवान)
- ७) प्राण्यांच्या प्रसारणाला (पांगण्याला) मदत करणाऱ्या वाहकांची विभागणी _____ गटात होते.
(२, ४, ६)
- ८) _____ काळापासून पृथ्वीच्या पृष्ठभागावर जीवांची उत्क्रांती सुरू झाली.
(प्रीकॅम्ब्रीयन, सिळुरीयन, कार्बोनिफेरस)
- ९) भारतामध्ये वनसंवर्धन कायदा _____ साली केला.
(१९६०, १९७०, १९८०)
- १०) प्राण्यांच्या भौगोलीक अभ्यासाला _____ म्हणतात.
(वनस्पती भूगोल, प्राणी भूगोल, पर्यावरण भूगोल)

ब) रिकाम्या जागा भरा :

१०

- १) आवारावरून (Premise) परिसंस्थांची प्रमुख दोन गटात विभागणी होते ती म्हणजे भूपरिसंस्था आणि _____ परिसंस्था.
- २) प्राणीभूगोल ही _____ ची शाखा आहे.
- ३) आपण वनस्पती व प्राणी समुदायांचा एकत्रीत अभ्यास _____ मध्ये करतो.
- ४) एखाद्या मूळस्थानी एका वनस्पती समुदायाची जागा दुसऱ्या वनस्पती समुदायाने घेणे याला _____ म्हणतात.
- ५) _____ जंगलातील झाडांची मुळे लांब, साल जाड आणि पानावर मेणासारखे आवरण असते.
- ६) प्राण्याचे _____ प्रसारण (पांगणे) हे त्यांच्यातील अंगभूत गुणधर्मांच्या प्रेरणेतून होते.
- ७) रकून, मांजर, घोडे, उंट इत्यादीचे उत्तर अमेरिकेकडून दक्षिण अमेरिकेकडे _____ पूलाद्वारे स्थलांतर झाले.
- ८) _____ कालखंडामध्ये हवामान, वनस्पती व प्राणी जिवनामध्ये मोठ्या प्रमाणाने बदल झाला.
- ९) वन्यजीव अभयारण्ये हे उदाहरण _____ संवर्धनाचे आहे.
- १०) एच क्लेमे यांच्या मते सर्वात जुन्या प्राण्याचे अवशेष _____ आढळून आले आहेत.

२. जैविक भूगोलाची व्याख्या देवून त्याचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

२०

३. अ) जैविक साधनसंपत्ती संवर्धनावर भौगोलिक निबंध लिहा.

२०

किंवा

आ) प्राण्याचे स्थलांतर व प्रसारणाचा थोडक्यात आढावा घ्या.

४. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

२०

- १) नवीन तयार झालेल्या भूरूपावरिल वनस्पती अनुक्रमाचे वर्णन करा.
- २) अन्नसाखळी स्पष्ट करा.
- ३) भारताची राष्ट्रीय वनधोरण स्पष्ट करा.
- ४) सेव्हाना जीवसंहीती (biome) स्पष्ट करा.

५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

२०

- १) हवामान बदलाचे या प्राऐतिहासिक (paleo) नोंदी
- २) वनस्पतीच्या व प्राणी यांच्या प्राऐतिहासिक नोंदी (paleo records).
- ३) उष्णकटिबंधीय सदाहरित जंगले जीवसंहीती.
- ४) प्राणीभूगोल व पर्यावरण यांच्यातील संबंध.

SLR-LP – 331

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – XII) (Old)
Cultural Geography

Day and Date : Wednesday, 22-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

Max. Marks : 100

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Use of stencils is allowed.**
4) **Draw neat and labelled diagrams where every-
ever necessary.**
5) **Figures to the right indicate full marks.**

1. A) Fill in the blanks by choosing correct alternative given in bracket. **10**
- 1) Telugu, Kannada, Tamil and Malayalam languages belongs to _____ group.
(Tibeto Burman, Austro Asiatic, Dravidian)
 - 2) _____ is way of worshiping God.
(Race, Religion, Culture)
 - 3) Negroids are generally found in _____
(Asia, S. America, Africa)
 - 4) Among all the major religious systems of the world _____ is most ancient.
(Hinduism, Christianity, Islam)
 - 5) Occidental realm is subdivided in to _____ sub-realms.
(Two, Four, Six)
 - 6) _____ and _____ insist on monogamy.
(Hinduism and Christianity, Isalm and Hinduism, Christianity and Islam)
 - 7) Catholic and protestant are the divisions of _____
(Muslim, Hindu, Christian)
 - 8) In India _____ family language group contribute the 73% of population.
(Austic, Dravidian, Indo-European)

P.T.O.

9) _____ tribal community termed as the most developed tribal community in India.

(Minas, Gondas, Oraon)

10) The group of people having common racial, religious and linguistic characteristics is known as _____ group.

(Tribal, Racial, Ethnic)

B) Fill in the blanks :

10

1) _____ is holly book of Christian.

2) _____ is reformist movement of Hinduism.

3) Shia's and Sunni are the two broad divisions of _____ community.

4) _____ is system of convectional spoken or written symbols by means of which human beings as a member of social group and participants in its culture.

5) Caucasoids are generally found in _____ continent.

6) Griffith Taylor gave most important contribution to _____ geography.

7) Origin of Chinese civilization is in upper basin of _____ river.

8) Generally peoples of _____ race are of 'B' blood group.

9) _____ is an ethnic religion of Japan.

10) According to 2011 census lowest literacy is found in _____ State of India.

2. What is cultural geography ? Explain the scope and significance of cultural geography. **20**

3. Explain in brief Race and Religions in the world. **20**

OR

Give the detailed account of world cultural realms. **20**

4. Write answers in short (**any two**) : **20**

1) Explain in brief cultural diversity and regionalization in India.

2) Give an account of Religion and its diffusion with special reference to Islam.

3) Give a brief account of economic activities of man.

4) Explain components of culture.

5. Write short notes on (**any two**) : **20**

1) Cultural Hearth

2) Race

3) Tribal groups of India

4) Religion and its diffusion.

मराठी रूपांतर

१. अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा :

१०

१) तेलुगु, कन्नड, तामिली व मळ्याळम या भाषा _____ भाषा समूहाच्या आहेत.

(तिबेटो बर्मन, ऑस्ट्रो एसीयाटिक, द्रविडीयन्)

२) _____ हा देवाची आराधना करण्याचा एक मार्ग आहे.

(वंश, धर्म, संस्कृती)

३) निग्रॉईड्स वंशाचे लोक प्रामुख्याने _____ खंडात आढळतात.

(आशिया, द. अमेरिका, आफ्रीका)

४) जगातील सर्व धर्म व्यवस्था मध्ये _____ ही धर्म व्यवस्था सर्वात जुनी आहे.

(हिंदू, ख्रिश्चन, इस्लाम)

५) ऑक्सिडेंटल रिल्म प्रामुख्याने _____ भागात विभागला आहे.

(दोन, चार, सहा)

६) _____ व _____ धर्मांने एकपन्तित्वाचा अंगीकार केला आहे.

(हिंदू व ख्रिश्चन, मुस्लीम व हिंदू, ख्रिश्चन व मुस्लीम)

७) कॅथॉलिक व प्रोटेस्टंट या _____ धर्माच्या दोन प्रमुख शाखा होत.

(मुस्लीम, हिंदू, ख्रिश्चन)

८) भारतातील ७३% लोकांची बोली भाषा _____ भाषा समूहाची आहे.

(ऑस्ट्रिक, द्रविडियन्, इंडोयुरोपियन)

९) भारतातील _____ ही जमात सर्वात जास्त सुधारित आहे.

(मिनास, गोंड, ओरॉन)

१०) समान वांशिक, धार्मीज्ञिक व भाषिक वैशिष्ट्ये असलेल्या लोकांचा समूह _____ म्हणून ओळखला जातो.

(आदिवासी, वांशिक, मानववंश समूह (इथनिक))

ब) गाळलेल्या जागा भरा :

१०

- १) _____ हा ख्रिश्चनांचा पवित्र ग्रंथ आहे.
- २) _____ ही हिंदू विरोधी चळवळ आहे.
- ३) शिया व सुन्नी या _____ समाजाच्या दोन मुख्य शाखा आहेत.
- ४) _____ ही एक बोली अथवा लिखित आशी व्यवस्था आहे की ज्या द्वारे मानव एखाद्या सामाजिक समूहात सहभागी होतो.
- ५) कॉकॅसॉइड वंशाचे लोक प्रामुख्याने _____ खंडात आढळतात.
- ६) ग्रीफिथ टेलर यांनी अतिशय महत्त्वाचे योगदान _____ भूगोलाला दिले.
- ७) चिनी संस्कृतीचा उगम _____ नदीच्या खोऱ्यात झाला आहे.
- ८) सामान्यपणे _____ वंशाच्या लोकांचा रक्तगट 'बी' असण्याचे आढळते.
- ९) _____ हा जपानी लोकांचा मानव वंशीय धर्म आहे.
- १०) २०११ च्या सेन्ससनुसार भारतात सर्वात कमी साक्षरता _____ राज्यात आढळली.

२ सांस्कृतिक भूगोल म्हणजे काय ? सांस्कृतिक भूगोलाची व्याप्ति व महत्त्व विषद करा.

२०

३. जगातील वंश व धर्मांचा सविस्तर वृत्तांत द्या.

२०

किंवा

जगातील सांस्कृतिक प्रदेशांचा सविस्तर वृत्तांत द्या.

२०

४. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतीही दोन) :

२०

- १) भारतातील सांस्कृतिक विविधता आणि प्रादेशिकीकरण विशद करा.
- २) धर्म आणि त्याचा प्रसार याचा इस्लामच्या संदर्भातील सविस्तर वृत्तांत द्या.
- ३) मानवी क्रियांचा थोडक्यात वृत्तांत द्या.
- ४) संस्कृतीचे घटक विशद करा.

५. टीपा द्या (कोणत्याही दोन)

२०

- १) संस्कृतीचे उगम स्थान
- २) वंश
- ३) भारतातील जमातीचे समूह
- ४) धर्म आणि त्याचा प्रसार.

Seat No.	
----------	--

M.A./M.Sc.(Part – II) (Semester – III) (New) Examination, 2015
GEOGRAPHY
Agricultural Geography (Paper – IX)
(CGPA)

Day and Date : Wednesday, 15-4-2015

Max. Marks : 70

Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) Use of stencils is **allowed**.
3) Figures to the **right** indicate **full** marks.
4) Draw **neat** diagrams **wherever** necessary.

A. Complete the following sentences by choosing correct alternative.

7

- 1) _____ is a primary activity.
a) Agriculture b) Manufacturing c) Trade d) Services
- 2) _____ putforth the model of agricultural land use in 1928.
a) Johnson b) Von-Thunen c) Whittlesey d) None of these
- 3) Cost of goods and transportation determine
a) Transferability b) Complementarity
c) Intervening opportunities d) None of these
- 4) Weaver's minimum positive deviation method of crop combination was introduced in _____ in U. S. A.
a) 1954 b) 1947 c) 1928 d) None of these
- 5) The shifting cultivation is known as _____ in Malaya.
a) Zoom b) Ladang c) Milpa d) None of these
- 6) High yielding varieties are related to
a) Industrial Revolution b) Green Revolution
c) White Revolution d) None of these

- 7) The _____ agriculture is practised mainly in the tropical areas to grow cash crops.
- a) Plantation b) Mixed c) Shifting d) None of these

B. Fill in the blanks.

7

- 1) The word Agriculture comes from _____ word "Agricultura".
- 2) Water logging is impact of _____ irrigation to the land.
- 3) The main causes of poverty and food nutrition are the fast growth of _____ in India.
- 4) The average size of holding in India is very _____.
- 5) The first book of Agricultural Geography is written by _____.
- 6) Rotation of crops is the main characteristics of the _____.
- 7) The size of holding is very small in the _____ farming.

2. Explain the role of non-physical determinants in agricultural development.

14

3. Write a geographical account of the Intensive Agriculture System.

14

OR

Describe the relationship between agriculture and environmental degradation.

4. Answer the following questions in short (**any two**).

14

- 1) Explain the scope of agricultural geography.
- 2) What is Agricultural Policy in India ?
- 3) State the merits and demerits of Green Revolution.
- 4) What are the characteristics of dairy farming ?

5. Write short notes (**any two**).

14

- 1) Regional Approach.
- 2) Shifting Cultivation.
- 3) Von-Thyner's theory
- 4) Concept of Agricultural crop combination.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) स्टेन्लेल्स वापरण्यास परवानगी आहे.
३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

अ. योग्य पर्याय निवडून खलील गाळलेल्या जागा भरा.

७

- १) _____ हा प्राथमिक व्यवसाय आहे.
अ) कृषी ब) कारखानदारी क) व्यापार ड) सेवा
- २) _____ यांनी १९२८ मध्ये शेती भूमी उपयोजन सिद्धांत मांडला.
अ) जॉन्सन ब) वॉन-थुनेन क) व्हिटलेसी ड) यापैकी नाही
- ३) मालाची किंमत आणि वाहतूक हे _____ निर्धारित करते.
अ) वहनक्षमता
ब) परस्परपूरकता
क) आंतरमध्य संधीची उपलब्धता
ड) यापैकी नाही
- ४) विव्हरची किमान धनात्मक विचलन पिकसंयोग पद्धती _____ मध्ये यू.एस्.ए.मध्ये वापरली.
अ) १९५४ ब) १९४७ क) १९२८ ड) यापैकी नाही
- ५) मलेशियात स्थलांतरीत शेती _____ या नांवाने ओळखली जाते.
अ) झूम ब) लडांग क) मिलपा ड) यापैकी नाही
- ६) उच्च पैदास वाण हे _____ शी संबधीत आहेत.
अ) औद्योगिक क्रांती ब) हरीत क्रांती क) पांढरी क्रांती ड) यापैकी नाही
- ७) _____ प्रकारची शेती पैसा मिळविण्यासाठी उष्णाकटिबंधीच पदेशात केली जाते.
अ) मळ्याची ब) मिश्र क) स्थलांतरीत ड) यापैकी नाही

ब. रिकाम्या जागा भरा.

७

- १) ऑग्रिकल्चर हा शब्द _____ भाषेतील ऑग्रिकल्चरा या शब्दापासून बनलेला आहे.
- २) पाणयळ प्रदेशाची निर्मिती हा जमिनीवरील _____ जलसिंचनाचा परिणाम होय.
- ३) _____ ची वेगाने होणारी वाढ हे भारतातील गरीबी व अन्न समस्येचे प्रमुख कारण आहे.
- ४) भारतातील सरासरी जमिन धारण क्षेत्र _____ आहे.
- ५) _____ यांनी कृषीभूगोलावरील पहिला ग्रंथ लिहीला.
- ६) चक्रीय पिक पद्धती ही _____ शेतीचे मुख्य वैशिष्ट्य आहे.
- ७) _____ प्रकारच्या शेतीमध्ये धारण क्षेत्र अतिषय लहान असले.

2. शेतीविकासावर परिणाम करणाऱ्या अप्राकृतिक धरकांचे वर्णन करा.

१४

3. सरवोल शेती चा भौगोलिक वृत्तांत लिहा.

१४

किंवा

पर्यावरण असंतुलन व शेती यांचा संबंध स्पष्ट करा.

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

१४

- १) कृषी भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- २) भारताचे शेती धोरण कोणते आहे ?
- ३) हरित क्रांतीचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
- ४) दूध शेतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

5. टिपा लिहा (कोणतेही दोन).

१४

- १) प्रादेशिक दृष्टीकोन.
- २) स्थलांतरीत शेती.
- ३) व्हॉन-थुनेन यांची संकल्पना.
- ४) कृषी पिक संयोग संकल्पना.

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – X) (CGPA)
Settlement Geography (New)

Day and Date : Friday, 17-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **All questions carry equal marks.**
iii) **Use of Stencil is allowed.**
iv) **Draw neat and labelled diagram wherever necessary.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative : **7**
- 1) Settlement geography is the sub field of _____ geography.
A) Economic B) Human C) Cultural
 - 2) _____ type of settlements are common in arid zones.
A) Dispersed B) Nucleated C) Linear
 - 3) _____ is an administrative town.
A) Ahmedabad B) Kolhapur C) Chandigarh
 - 4) The sector theory was developed by _____.
A) Homer Hoyt B) Harris and Ullman C) Burgess
 - 5) The _____ Central place hierarchy is based on traffic
optimising principle.
A) K – 3 B) K – 4 C) K – 7
 - 6) The present urbanization is largely the product of _____ revolution.
A) urban B) green C) industrial
 - 7) August Losch put forth central place theory in _____.
A) 1930 B) 1940 C) 1950

B) Complete the following sentences : 7

- 1) _____ is one of the basic need of human being.
- 2) _____ types of economic activities are largely found in rural settlement.
- 3) _____ wrote a book entitled Nature of Settlement Geography.
- 4) Burges model consists of _____ concentric zone.
- 5) Pune is an _____ town.
- 6) The K – 3 central place hierarchy is based on _____ principal.
- 7) _____ concept was putforth by mark Jefferson in 1939.

2. Define settlement and give its type and pattern of rural settlement. 14

3. Define urban geography and explain nature and scope of urban geography. 14

OR

Explain Walter Christaller's theory of central place. 14

4. Answer the following questions in short (**any two**) : 14

- 1) Explain house types based on building material.
- 2) Discuss the relative importance of site and situation.
- 3) Explain hierarchy of settlement.
- 4) Explain the concentric zone theory.

5. Write short notes on **any two** : 14

- 1) Significance of settlement
- 2) Central Business District
- 3) Functional classification of rural settlement
- 4) Rank size rule.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नास समान गुण आहेत.
३) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा :

७

- १) वसाहत भूगोल ही _____ भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) आर्थिक ब) मानवी क) सांस्कृतिक
- २) कोरड्या व रूक्ष प्रदेशात _____ प्रकारच्या वसाहती प्रामुख्याने आढळतात.
अ) आर्थिक ब) केंद्रिय क) सरळरेषेतील
- ३) _____ हे प्रशासकिय शहर आहे.
अ) अहमदाबाद ब) कोल्हापूर क) चंदिगड
- ४) त्रिज्याखंड (वर्तुळ विभाग) सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) होमर हॉयट ब) हॉरिस व उलमन क) बर्गेस
- ५) सुयोग्य वाहतुक तत्त्वावर _____ हि क्रमवादी आधारित आहे.
अ) K-3 ब) K-4 क) K-7
- ६) सध्याचे नागरीकरण हे _____ क्रांतीचे फलित आहे.
अ) नागरी ब) हरित क) औद्योगिक
- ७) ऑगस्ट लॉश यांनी _____ मध्ये मध्यवर्ती स्थान सिद्धांत मांडला.
अ) १९३० ब) १९४० क) १९५०

ब) पुढील वाक्ये पूर्ण करा :

७

- १) _____ हि एक मानवाची मूलभूत/ प्राथमिक गरज आहे.
- २) ग्रामीण वसाहतीमध्ये प्रामुख्याने _____ स्वरूपाच्या आर्थिक क्रिया आढळतात.
- ३) _____ यांनी नेचर् ऑफ सेटलमेन्ट जिऑग्रफि (Nature of Settlement Geography) हे पुस्तक लिहिले.

- ४) बर्गेसच्या सिद्धांतात _____ समकेंद्रिय वर्तुळे आहेत.
- ५) पुणे हे _____ शहर आहे.
- ६) _____ तत्त्वावर K – 3 हि मध्यवर्ती क्रमवारी आधारित आहे.
- ७) _____ संकल्पना मार्क जेफरसन यांनी १९३९ मध्ये मांडली.

२. वसाहतीची व्याख्या सांगून ग्रामीण वसाहतीचे प्रकार व आकृतीबंध स्पष्ट करा. १४
३. नागरी भूगोलाची व्याख्या सांगून व्याप्ती व स्वरूप स्पष्ट करा. १४

किंवा

वॉल्टर ख्रिस्टलरचा मध्यवर्ती स्थान सिद्धांत स्पष्ट करा. १४

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १४

- १) बांधकाम साहित्यावरून घरांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- २) वसाहतीच्या विकासातील स्थान व स्थितिचे महत्त्व विशद करा.
- ३) वसाहतीची क्रमवारी स्पष्ट करा.
- ४) समकेंद्रिय कठिबंध सिद्धांत स्पष्ट करा.

५. कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा : १४

- १) वसाहतीचे महत्त्व
- २) केंद्रिय व्यापार विभाग
- ३) ग्रामीण वसाहतींचे कार्यात्मक वर्गीकरण
- ४) श्रेणी आकार नियम.

SLR-LP – 334

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – III) (New CGPA) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – XI)
Biogeography

Day and Date : Monday, 20-4-2015

Max. Marks : 70

Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions carry equal marks.**
2) **All questions are compulsory.**
3) **Use of stencils is allowed.**
4) **Draw neat diagrams wherever necessary.**

1. A) Choose the correct alternative and rewrite.

7

- 1) _____ is the single giant ecosystem of the earth.
(biosphere, hydrosphere, atmosphere)
- 2) Von Humbolt is considered as father of _____ geography.
(plant, soil, human)
- 3) Dr. _____ noted the significance of climatic and geological changes influencing the evolution of plants and animals.
(Cole, Anderson, Newbigin)
- 4) _____ ecosystems are specially studied due to changes in the salinity.
(terrestrial, tidal, marine)
- 5) The wild life protection Act was sanctioned by the parliament of India in
(1986, 1980, 1972)
- 6) The uninterrupted source of energy for the biosphere is the
(sun, moon, galaxy)
- 7) The _____ play an important role in the supply of plant nutrients.
(consumer, producer, decomposer)

P.T.O.

B) Write in **one** sentence.

- 1) What is plant geography ?
- 2) Define a concept 'food web'.
- 3) Who are the 'consumers' ?
- 4) What is migration ?
- 5) What is biodiversity ?
- 6) State the types of aquatic ecosystem.
- 7) What is ecology ?

2. What are the major biomas ? Explain any one of them with examples. **14**

3. 1) Discuss the various factors which affect the distribution of plants on the earth's surface. **14**

OR

2) Define biography. Explain its nature and scope. **14**

4. Write short answers (**any two**) : **14**

- 1) Explain the concept of 'Energy flow' in an ecosystem.
- 2) Describe the causes of migration.
- 3) Describe the 'Ecological Balance'.
- 4) State the methods of conservation of biodiversity.

5. Write short notes (**any 2**) : **14**

- 1) Legal protection to plant and animals.
- 2) Importance of zoogeographical studies.
- 3) Food chains and food web.
- 4) Paleo records of plants and animals in India.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
२) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
३) स्टेनसील वापरण्यास परवानगी आहे.
४) योग्य तेथे आकृत्या काढा.

१. अ) योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

७

- १) पृथ्वी वरील _____ ही एक सर्वात मोठी परिसंस्था आहे.
(जीवावरण, जलावरण, वातावरण)
- २) व्हॉन हंबोल्ट यांना _____ भूगोलाचे पिता मानले जाते.
(वनस्पती, मृदा, मानवी)
- ३) प्राणी व वनस्पतींच्या उत्क्रांती मधील हवामान व भूशास्त्रीय बदलांचे महत्त्व प्रथम डॉ.
_____ यांनी नोंदविले.
(कोल, अँडरसन, न्यूबिगिन)
- ४) क्षारते मधील बदलामुळे _____ परिसंस्थेचा विशेष अभ्यास केला जातो.
(स्थलिय, खाडी, सागरी)
- ५) भारतीय संसदेने वन्यजीव रक्षक कायदा _____ मध्ये सहमत केला.
(१९८६, १९८०, १९७२)
- ६) जीवावरणाला सतत मिळणाऱ्या ऊर्जेचा स्रोत _____ आहे.
(सूर्य, चंद्र, आकाशगंगा)
- ७) _____ यांचा झाडांना पोषक द्रव्ये पुरवठ्यात महत्त्वाचा सहभाग असतो.
(ग्राहक, उत्पादक, विघटक)

ब) एका वाक्यात उत्तरे द्या.

७

- १) वनस्पती भूगोल म्हणजे काय ?
- २) 'अन्न जाले' या संज्ञेची व्याख्या द्या.
- ३) ग्राहक म्हणजे कोण ?
- ४) स्थलांतर म्हणजे काय ?
- ५) जैवविविधता म्हणजे काय ?
- ६) जलीय परिसंस्थेचे प्रकार सांगा.
- ७) परिस्थिति की म्हणजे काय ?

२. प्रमुख जैव प्रदेश कोणते ते सांगून त्यापैकी कोणत्याही एका प्रकाराची माहिती सोदाहरण द्या. १४
३. पृथ्वीच्या पृष्ठ भागावरील वनस्पतींच्या वितरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा. १४
- किंवा**
- जैविक भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याची व्याप्ती व स्वरूप स्पष्ट करा. १४
४. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) : १४
- १) परिसंस्थेतील 'ऊर्जा प्रवाह' कल्पना स्पष्ट करा.
- २) स्थलांतराची कारणे सांगा.
- ३) परिस्थितिकी संतूलन.
- ४) जैवविविधतेची संवर्धनाच्या पद्धतीची लिहा.
५. टिपा लिहा (कोणतेही २) : १४
- १) प्राणी व वनस्पतींना कायद्याचे संरक्षण.
- २) प्राणी भूगोलाच्या अभ्यासाचे महत्त्व.
- ३) अन्न साखळी व अन्न जाले.
- ४) भारतातील पुरातन पुरावे (प्राणी व वन).
-

Seat No.	
-------------	--

**M.A./M.Sc. – II (Semester – III) Examination, 2015
GEOGRAPHY (New) (Paper – XII) (CGPA)
Cultural Geography**

Day and Date : Wednesday, 22-4-2015

Max. Marks : 70

Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Use of stencils is allowed.**
4) **Draw neat and labelled diagram wherever necessary.**

1. A) Fill in the blanks by choosing correct alternative given in bracket : **7**
- 1) Generally tribal peoples are inhabitants of _____ area.
(Plain, Plateau, Hilly, Costal)
 - 2) _____ is great force of civilization.
(Race, Religion, Language, None of these)
 - 3) Among all the religions of the world _____ is biggest religion.
(Hindu, Muslim, Baudha, Christian)
 - 4) Confucianism is an ethnic religion of _____
(China, Japan, South Africa, None of these)
 - 5) High employment potential, high profit per worker, high degree of modernization are the characteristics of _____ activity.
(Primary, Secondary, Tertiary, Quaternary)
 - 6) Origin of Chinese civilization is in upper basin of _____
(Yangaste, Hoyang-Ho, Si-cang, Vang-Ho)
 - 7) _____ is most developed tribal community in India.
(Minas, Oraon, Gondus, Nagas)

B) Fill in the blanks :

7

- 1) _____ is total way of life.
- 2) Buddhism is formed by _____
- 3) Ox-blood is favorite and important ingredient in the diet of _____ tribal group.
- 4) Generally peoples of _____ race have the strong pragmatism.
- 5) The place where human society originates is called _____
- 6) According to 2011 census lowest literacy is found in _____ State of India.
- 7) Sunni and Shia's are two broad divisions of _____ community.

2. What is cultural Geography ? Comment on its nature and evolution in brief. **14**

3. What is cultural hearth ? Give a brief account of various cultural hearth's of the world. **14**

OR

What is cultural diversity ? Give an account of cultural diversity and regionalization in India.

4. Answer in brief (**any two**) : **14**

- 1) Explain in brief economic activities of man.
- 2) Give an account of languages in India.
- 3) Comment on social and cultural processes in developing countries.
- 4) Explain in scope of cultural geography.

5. Write short notes on (**any two**) : **14**

- 1) Tribal groups
- 2) World cultural realms
- 3) Cultural diversity in India
- 4) Components of culture.

मराठी रूपांतर

१. अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा :

७

- १) सामान्यपणे जमातीच्या लोकांचा रहिवास _____ प्रदेशात आढळतो.
(मैदानी, पठारी, पर्वतीय, किनारी)
- २) _____ ही संस्कृतीची मोठी ताकद आहे.
(वंश, धर्म, भाषा, यापैकी नाही)
- ३) जगातील सर्व धर्मात _____ हा सर्वात मोठा धर्म आहे.
(हिंदू, मुस्लीम, बौद्ध, ख्रिश्चन)
- ४) कॉन्फ्युसीयानीझम हा _____ देशातील वैशिष्ट्यपूर्ण धर्म आहे.
(चीन, जपान, द.आफ्रिका, यापैकी नाही)
- ५) उच्च रोजगार क्षमता, प्रति कामगार अधिक नफा आणि नूतनीकरणाचे अधिक प्रमाण ही _____ श्रेणीच्या आर्थिक क्रियेची वैशिष्ट्ये होत.
(प्रथम, द्वितीय, तृतीय, चतुर्थ)
- ६) चीनी संस्कृतीचा उगम _____ नदीच्या वरच्या खोऱ्यात झाला.
(यांगत्से, होयांग-हो, सी-कॅंग, व्हॅंग-हो)
- ७) _____ ही भारतातील सर्वात प्रगत जमात आहे.
(मीनास, ओरऑन, गोंड, नागा)

ब) गाळलेल्या जागा भरा :

७

- १) _____ हा जीवनाचा पूर्ण मार्ग आहे.
- २) बौद्ध धर्माची स्थापना _____ यांनी केली.
- ३) बैलाचे रक्त हा _____ जमातीतील लोकांचा आवडता आणि महत्त्वाचा आहार आहे.
- ४) सामान्यपणे _____ वंशाच्या लोकांच्या पायाच्या पोट्या अधिक बळकट असतात.
- ५) असे ठिकाण की जेथे मानवी समाजाचा उदय होतो त्यांना _____ म्हणतात.
- ६) २०११ च्या सेन्ससनुसार भारतात सर्वात कमी साक्षरता _____ राज्यात आहे.
- ७) शीया व सुन्नी हे _____ समाजाचे दोन प्रमुख विभाग आहेत.

२. सांस्कृतिक भूगोल म्हणजे काय ? सांस्कृतिक भूगोलाच्या स्वरूप व विकासाची चर्चा करा. १४
३. संस्कृतीचे उगमस्थान म्हणजे काय ते सांगून जगातील विविध संस्कृतीच्या उगमस्थानांचा वृत्तांत द्या. १४

किंवा

सांस्कृतिक विविधता म्हणजे काय ? भारतातील सांस्कृतिक विविधता आणि प्रादेशिकीकरणाचा वृत्तांत द्या.

४. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) : १४
- १) मानवी आर्थिक क्रिया थोडक्यात विशद करा.
 - २) भारतातील भाषांचा थोडक्यात वृत्तांत द्या.
 - ३) विकसनशील देशातील सामाजिक व सांस्कृतिक प्रक्रियेची चर्चा करा.
 - ४) सांस्कृतिक भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
५. टीपा द्या (कोणत्याही दोन) : १४
- १) जमातीचे समूह
 - २) जगाचे सांस्कृतिक प्रदेश
 - ३) भारतातील सांस्कृतिक विविधता
 - ४) संस्कृतीचे घटक.

SLR-LP – 336

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – XIII) (Old)
Regional Planning and Development in India**

Day and Date : Thursday, 16-4-2015

Total Marks : 100

Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Use of stencil is allowed.**
4) **Draw neat diagrams and maps wherever necessary.**

1. A) Choose the correct alternative and rewrite :

10

- 1) Which of the following regions of India is most developed economical ?
a) Eastern region b) North-eastern hill region
c) North-Western region d) Central region
- 2) K -7 principle in Christaller's theory refers to
a) Transport b) Marketing c) Administrative d) Industrial
- 3) Regional Planning is started in India in _____
a) 1961 b) 1951 c) 1950 d) 1956
- 4) How many planning regions India is divided by Dr. P. Sen Gupta and Galina Sadasyuk ?
a) 13 macro and 36 medium b) 10 macro and 40 medium
c) 9 macro and 20 medium d) 7 macro and 42 medium
- 5) Which indicator from among the following could be the best indicator of social-well being ?
a) Population growth rate b) Literacy rate
c) Life expectancy d) Per capita income
- 6) Who authored the book entitled 'Regional Planning in India' ?
a) Sen and Wanmali b) L.S. Bhat
c) Friedmann J. and Alonso W. d) K.V. Sundaram
- 7) _____ Committee suggest a two tier Panchayiti Raj structure.
a) Dantwala b) Ashok Mehta
c) Balwantroy Mehta d) G.V.K. Rao

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

**M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – XIV) (Old)
Development of Modern Geography**

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

Max. Marks : 100

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Use of stencils is allowed.**
4) **Draw neat and labelled diagrams wherever necessary.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative given in bracket :

10

- 1) _____ is considered as father of regional geography.
(Strabo, Eratosthenes, Ptolemy)
- 2) The long epic poems Illiad and Odyssey are written by _____
(Thales, Anaximandar, Homer)
- 3) _____ founded the school of human geography.
(Blache, Ratzel, Humboldt)
- 4) Before Ratzel, the foundation of _____ Geography was laid by Humboldt.
(Systematic, Regional, Human)
- 5) _____ put for the model of industrial location.
(Alfred Weber, Von Thunen, Christaller)
- 6) The book entitled 'Origin of Species' is written by _____ in 1859.
(Ellen Semple, Charles Darwin, Ratzel)
- 7) Mackinder is known as the founder of the _____ school of Geography.
(German, American, British)
- 8) _____ developed the concept of "Unity in diversity".
(Carl Ritter, Ellen Semple, Ratzel)
- 9) _____ assigned law-producing philosophy to geography.
(Schaefer, Hartshorne, Webber)
- 10) _____ was the major exponent of the behaviouristic approach.
(Kates, Buttimer, Kirk)

P.T.O.

B) Fill in the blanks :

10

- 1) _____ was the first scholar to have drawn a meridian on the world map.
- 2) _____ Islamic geographer established the foundation of political geography in medieval period.
- 3) _____ divided the subject matter of geography into uranography and geography.
- 4) _____ geography deals with the universal laws and generic concepts.
- 5) According to _____, man is a product of the Earth's surface.
- 6) The book entitled 'Geographical Introduction to History' is written by _____
- 7) _____ constructed the first world map of average temperature.
- 8) The concept of positivism is established by _____ during 1830s.
- 9) Entrikin argues that the _____ approach is the best understood as a form of criticism.
- 10) According to Gold the behavioural approach is based on _____ major assumptions.

2. Give an account of the contribution of Carl Ritter in the development of Geography. **20**
3. Explain dualism between physical geography and human geography. **20**

OR

Explain concept of environmental determinism.

4. Answer the following questions in short (**any two**) : **20**
 - 1) Describe the development of Geography in medieval period.
 - 2) Explain concept of possibilism.
 - 3) Give brief account of Mackinder in the development of Geography.
 - 4) Explain the positivism.
5. Write short notes on **any two** of the following : **20**
 - 1) Development of Geography in ancient period
 - 2) Humanism
 - 3) Types of model
 - 4) Behaviouralism.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. अ) कंसातील अचूक पर्याय निवडून खालील वाक्य पूर्ण करा :

१०

- १) _____ यांना प्रादेशिक भूगोलाचे जनक मानले जाते.
(स्ट्रॅबो, इरॅटोस्थेनिस, टॉलेमी)
- २) इलियाड (Illiad) व ओडेसी (Odyssey) ही महाकाव्य _____ यांनी लिहिली आहेत.
(थालेस, अँनाक्झिमॅंडर, होमर)
- ३) _____ यांनी मानवी भूगोल संकुलाची स्थापना केली.
(ब्लाशे, रॅट्झेल, हंबोल्ट)
- ४) रॅट्झेल यांच्या पूर्वी हंबोल्ट यांनी _____ भूगोलाचा पाया भरला (रचला).
(क्रमिक, प्रादेशिक, मानवी)
- ५) _____ यांनी उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाचे प्रतिरूप (model) मांडले.
(अल्फ्रेड वेबर, हॉन थुनेन, ख्रिस्टलर)
- ६) 'ओरिजिन ऑफ स्पेशीस' (Origin of species) हा ग्रंथ १८५९ मध्ये _____ यांनी लिहिला.
(एलन सेंपल, चार्ल्स डार्विन, रॅट्झेल)
- ७) मॅकिंडर हे _____ स्कूल ऑफ जिओग्राफीचे संस्थापक म्हणून ओळखले जातात.
(जर्मन, अमेरिकन, ब्रिटीश)
- ८) विविधतेतील एकता (Unity in diversity) ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
(कार्ल रिटर, एलन सेंपल, रॅट्झेल)
- ९) _____ यांनी भूगोलाला नियम निर्माणकारी तत्त्वज्ञान दिले.
(स्च्याइफर, हार्टशोर्न, वेबर)
- १०) _____ हे वर्तणूक अभ्यासपद्धतीचे प्रमुख पुरस्कर्ते होते.
(काटेस, बुटीमर, किर्क)

ब) रिकाम्या जागा भरा :

१०

- १) जगाच्या नकाशावर रेखाकृत काढणारे _____ हे पहिले विद्वान आहेत.
- २) मध्ययुगीन कालखंडात _____ चा इस्लाम भूगोलकाराने राजकीय भूगोलाचा पाया रचला.

- ३) _____ यांनी भूगोल विषयज्ञानाची विभागणी युरेनोग्राफी आणि जिओग्राफीमध्ये केली.
- ४) _____ भूगोल हा वैश्विक नियम व सामान्य संकल्पनाशी संबंधित आहे.
- ५) _____ यांच्या मते, मानव ही पृथ्वीच्या पृष्ठभागाची निर्मिती आहे.
- ६) 'जिओग्राफीकल इन्ट्रॉडक्शन टु हिस्ट्री' (Geographical Introduction to History) हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
- ७) जगाचा सरासरी तापमानदर्शक नकाशा _____ यांनी सर्वप्रथम तयार केला.
- ८) १८३० मध्ये सकारात्मकवाद ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
- ९) गुणदोष-विवेचनाचे स्वरूप अत्युत्तमपणे समजण्यासाठी _____ ही अभ्यास पद्धती आहे असा युक्तीवाद इन्ट्रीकीन यांनी केला.
- १०) गोल्ड यांच्या मते वर्तणूक अभ्यासपद्धती प्रमुख _____ गृहीतकावर आधारलेली आहे.

२. कार्ल रिटर यांच्या भूगोल विकासातील योगदानाचा आढावा घ्या. २०

३. प्राकृतिक भूगोल आणि मानवी भूगोल यांच्यामधील द्वैतवाद स्पष्ट करा. २०

किंवा

पर्यावरण निश्चयवाद संकल्पना स्पष्ट करा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : २०

- १) मध्ययुगीन कालखंडातील भूगोल विकासाचे वर्णन करा.
- २) संभववाद संकल्पना स्पष्ट करा.
- ३) भूगोल विकासातील मॅकिंडर यांचे योगदानाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- ४) सकारात्मकवाद स्पष्ट करा.

५. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : २०

- १) प्राचीन कालखंडातील भूगोल विकास
- २) मानवतावाद
- ३) प्रतिरूपाचे (model) प्रकार
- ४) वर्तणूकवाद.

SLR-LP – 338

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. II (Semester – IV) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – XV) (Old)
Political Geography

Day and Date : Tuesday, 21-4-2015

Max. Marks : 100

Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Draw neat diagrams and maps wherever necessary.**
3) **Use of map stencils is allowed.**
4) **Figures to the right indicate full marks.**

1. A) Fill in the blanks with correct alternatives.

10

योग्य पर्याय निवडून गाळलेले शब्द भरा.

1) A.T. Mahan wrote a book entitled _____

ए.टी. मॅहॅन यांनी लिहीलेले पुस्तक _____

a) Political Geography

पोलिटिकल जियोग्रफी

b) Geography vs Geopolitics

जियोग्रफी vs जियोपोलिटिक्स

c) The Influence of Sea Power upon Territory

द इन्फ्लुएन्स ऑफ सी पावर अपॉन टेरिटरी

2) _____ proposed the Rimland Theory.

_____ हे रिमलँड सिद्धांताचे पुरस्कर्ते आहेत.

a) N.J. Spykman

b) H.J. Mackinder

c) A.T. Mahan

एन. जे. स्पाईकमन

हेच. जे. मॅकिन्डर

ए. टी. मॅहॅन

3) Richard Hartshorne has recognised _____ distinct approaches to the study of political geography of a State.

एखाद्या राज्याच्या राजकीय भूगोलाच्या अभ्यासाचे रिचर्ड हार्टशोर्न यांनी स्पष्टपणे _____ दृष्टीकोण मानले आहेत.

a) 7

b) 6

c) 4

P.T.O.

- 4) According to Goblet _____, extensive and mixed are the three types of States.
गॉब्लेटच्या मते _____, विस्तृत व मिश्र असे राज्यांचे तीन प्रकार पडतात.
- a) intensive b) exclusive c) intrusive
सखोल एकमेव अनाहूत
- 5) _____ is the smallest country in the world.
_____ हा जगातील सर्वात लहान देश आहे.
- a) New York City b) Vatican City c) Panama City
न्यूयॉर्क सिटी व्हॅटीकन सिटी पनामा सिटी
- 6) _____ water treaty is related with India and Pakistan.
_____ पाणी वाटप करार भारत व पाकीस्तान या देशांशी संबंधित आहे.
- a) Ganga b) Brahmaputra c) Indus
गंगा ब्रह्मपुत्रा सिंधू
- 7) Political stability of Nation is necessary for _____ prosperity.
_____ सुबत्तेसाठी देशाची राजकीय स्थिरता आवश्यक आहेत.
- a) Social b) Economic c) Political
सामाजिक आर्थिक राजकीय
- 8) Indo-China international boundary is _____ in nature.
भारत-चीन आंतरराष्ट्रीय सीमारेषा _____ प्रकारची आहे.
- a) Geometrical b) Cultural c) Physical
ज्यामितीय सांस्कृतिक प्राकृतिक
- 9) According to Mackinder, who rules _____ commands the Heartland.
मॅकिन्डरच्या मते जो _____ वर राज्य करेल तो हृदयभूमीवर अधिराज्य गाजवेल.
- a) East Europe b) Eurasia c) World Islands
पूर्व युरोप युरेशिया जगद्वीपा
- 10) Jibraltar strait joins the Atlantic Ocean and _____ जोडले आहेत.
जिब्राल्टरच्या सामुद्रधुनीने अटलांटिक महासागर व _____
- a) Pacific Ocean b) Mediterranean Sea c) Indian Ocean
प्रशांत महासागर भूमध्य समुद्र हिन्दी महासागर

B) Answer the following questions in **one** sentence only.

10

खालील प्रश्नांची **एका** वाक्यात उत्तरे लिहा.

1) Who propounded the theory of organic culture in Political Geography ?

राजकीय भूगोलात सजीव संस्कृतीची संकल्पना कोणी मांडली ?

2) Who is called as the father of Geopolitics ?

भूराजनीतीचा जनक कोणास म्हणतात ?

3) SAARC stands for

सार्कचे पूर्ण रूप सांगा.

4) The entire structure known as State has two pillars, one is people, which is another ?

राज्याची रचना ही दोन स्तंभांवर आधारीत आहे, त्यापैकी एक म्हणजे लोक, तर दुसरा कोणता ?

5) Which is the ideal shape of a political unit ?

एखाद्या राजकीय घटकाचा/एककाचा आदर्श आकार कोणता ?

6) What is at the centre of political power of a Nation ?

एखाद्या राष्ट्राच्या राजकीय केंद्रस्थानी काय असते ?

7) How many km is the boundary between India and China ?

भारत व चीन यांच्या दरम्यान किती किमी लांबीची सरहद्द आहे ?

8) The word Nation is derived from which Latin word ?

कोणत्या लॅटीन शब्दापासून Nation हा शब्द तयार झाला आहे ?

9) Which islands in the Bay of Bengal provide a political power to India ?

भारताला राजकीय शक्ति प्रदान करणारी बंगालच्या उपसागरातील बेटे कोणती ?

10) Who proposed the genetic classification of boundary in 1936 ?

१९३६ मध्ये उत्पत्तीनुसार सीमारेषेचे वर्गीकरण कोणी केले ?

2. Discuss various approaches to Political Geography.

20

राजकीय भूगोलातील विविध दृष्टीकोणांची चर्चा करा.

3. A) Distinguish between frontiers and boundaries. Give suitable examples. **20**
 योग्य उदाहरणासह सीमा व सरहद्दी यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.

OR / किंवा

- B) Explain in detail the geographical elements of the State. **20**
 राज्याच्या भौगोलीक घटकांचे सविस्तर वर्णन करा.

4. Answer the following questions in short (**any two**). **20**
 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही दोन).

- 1) Critically examine the heart land theory.
 हृदयभूमी सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- 2) Describe the role of economic factors in the political status of a country.
 एखाद्या राष्ट्राच्या व्यक्तीमत्व निश्चितीमध्ये आर्थिक घटकांची भूमिका वर्णन करा.
- 3) Discuss the Indo-Pak conflict in detail.
 भारत-पाक वादावर सविस्तर चर्चा करा.
- 4) Explain the concept of Geopolitics.
 भूराजनीतीची संकल्पना वर्णन करा.

5. Write short notes (**any two**) : **20**
 थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

- 1) SAARC
 सार्क
- 2) Core and periphery concept
 गाभा आणि परिधी संकल्पना
- 3) Geopolitical views of Spykman
 स्पाईकमनचे भूराजनीती विषयक विचार
- 4) Krishna river water dispute.
 कृष्णा पाणी वाटप तंटा.

SLR-LP – 340

Seat
No.

M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – XVI) (Old)
Geography of Tourism

Day and Date : Thursday, 23-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

Max. Marks : 100

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Use of stencil is allowed.**
4) **All answers to be written in answer booklet only.**

1. A) Fill in the blanks with appropriate word given in the bracket : **10**

1) _____ as people travelling to and staying in places outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purposes.

(Artist, Tourist, None)

2) _____ the First European Country to promote leisure time to the increasing Industrial Population.

(United Kingdom, France, Austria)

3) _____ State stood First in attracting number of Foreign tourist visited in 2012.

(Kerala, Karnataka, Maharashtra)

4) _____ a religious destination is also known as religious capital of India.

(Pandharpur, Varanasi, Tirupati)

5) In India a National Policy on tourism was formulated in _____ focusing on the development of travel circuits.

(1980, 1981, 1982)

P.T.O.

- 6) The ministry of tourism launched a web-site in January _____ for purpose of promote publicity through the internet and television.
(1997, 1999, 2005)
- 7) 15th century accomodation type _____ had developed in Europe.
(B and B, Hotel, Inn)
- 8) _____ was the first organization to come to the defence environment protection.
(W.T.O., IUDTO, OECD)
- 9) Thomas Cook was the First professional _____ agent in the world.
(market, tour, travel)
- 10) India was ranked _____ in the world for hotel.
(fourth, third, fifth)

B) Fill in the blanks :

10

- 1) Delhi-Agra-Jaipur of the famous tourism circuits is known as _____
- 2) The magnificent mountain ranges provide an atmosphere of peace and _____
- 3) The main negative impact of globalization on tourism related to _____
- 4) The role of the _____ transport in the development of international tourism.
- 5) Coral rock found are the _____ tropical zone.
- 6) MTDC stands for _____
- 7) _____ tourism plays a major part in increasing national as well as international goodwill and understanding.
- 8) A visit to _____ is considered to be very auspicious in the Christian world.
- 9) International Tourism, Fundamentals and Practices book is written by _____
- 10) Devout tourist prefer to visit the _____ in the Maharashtra on festival season.

2. Define tourism and explain the influencing socio-economic factor.

20

3. What is accomodation ? Explain the types of Hotel.

20

OR

Discuss the socio-economic impact of toursim.

4. Answer the following question in short (**any two**) : 20
- I) Evolution of tourism in India.
 - II) Tourism policies in India.
 - III) Beaches in Maharashtra.
 - IV) Historical and cultural tourist centre in Maharashtra.
5. Write short notes (**any two**) : 20
- I) Tourism as an industry.
 - II) Growth of tourism in India.
 - III) Environmental laws and tourism.
 - IV) Tourism circuits.

मराठी रूपांतर

१. अ) कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १०
- १) जी व्यक्ती नेहमीच्या वातावरणातून फुरसतीच्या वेळी, व्यापारासाठी, किंवा इतर उद्देशाने बाहेर पडून सलग एक वर्षांपेक्षा कमी काल बाहेर राहते त्यास _____ असे म्हणतात.
(कलाकार, पर्यटक, यापैकी नाही)
 - २) _____ हा पहीला युरोपीय देश आहे की उद्योगातील लोकसंख्या वाढविण्याकरीता पर्यटनासाठी फुरसतीचा वेळ काढला.
(ग्रेट ब्रिटन, फ्रान्स, ऑस्ट्रीया)
 - ३) २०१२ मध्ये परदेशी पर्यटकांना आकर्षित करणारे व सर्वाधिक परदेशी पर्यटकांने भेट दिलेले _____ राज्य आहे.
(केरल, कर्नाटक, महाराष्ट्र)
 - ४) _____ पर्यटन स्थल भारताची धार्मिक राजधानी म्हणून ओळखले जाते.
(पंढरपूर, वाराणसी, तिरुपती)
 - ५) _____ मध्ये तयार केलेल्या भारताच्या पर्यटन धोरणामध्ये पर्यटन वर्तुलाकार प्रवासास प्राधान्य देण्यात आले.
(१९८०, १९८१, १९८२)
 - ६) जानेवारी _____ ला पर्यटन संभालयाने इंटरनेट व दूरदर्शनच्या माध्यमातून पर्यटनाची प्रसिद्धी करण्यासाठी वेबसाईट सुरु केली.
(१९९७, १९९९, २००५)
 - ७) १५ व्या शतकामध्ये युरोपमध्ये _____ या राहण्याच्या प्रकाराचा विकास झाला.
(बी व बी, हॉटेल, इन)

८) _____ ही पहिली संघटना आहे की ती पर्यावरणाच्या संरक्षणासाठी व बचावासाठी पुढे आली.

(W.T.O., IUDTO, OECD)

९) थॉमस कुक हा जगातील पहिला व्यवसायीक _____ दलाल आहे.
(बाजार, सहल, प्रवास)

१०) हॉटेल उद्योगामध्ये भारत जगात _____ व्या क्रमांकावर आहे.
(चौथा, तीसरा, पाचवा)

ब) गाळलेल्या जागा भरा.

१०

१) दिल्ली-आग्रा-जयपूर हा प्रसिद्ध पर्यटन वर्तूळाकार प्रवास _____ म्हणून ओळखला जातो.

२) भव्यपर्वतशृंगा वातावरणाची _____ व शांतता पुरवितात.

३) पर्यटनावर जागतीकरणाचा प्रमुख नकारात्मक प्रभाव _____ शी संबंधित आहे.

४) आंतरराष्ट्रीय पर्यटनाच्या विकासामध्ये _____ वाहतूकीचे प्रमुख सहभाग आहे.

५) प्रवाळ खडक _____ विभागात आढळून येतात.

६) एम.टी.डी.सी. चे विस्तारीत रूप _____

७) राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्थरावर समजूतदारपणा व एकमेकात सदीच्छा निर्माण होण्यासाठी _____ पर्यटनाचे मुख्य योगदान आहे.

८) ख्रिस्ती जगतामध्ये _____ ला भेट देणे खूपशूभ समजले जाते.

९) इंटरनॅशनल टूरीझम फंडामेंटल और प्रॅक्टीस हे पुस्तक कोणी लिहीले.

१०) महाराष्ट्रातील धार्मीक पर्यटक महोस्तव काळात _____ या स्थळाला भेट देतात.

२. पर्यटनाची व्याख्या द्या पर्यटनावर परीणाम करणारे सामाजीक व आर्थीक घटक स्पष्ट करा.

२०

३. राहण्याची जागा म्हणजे काय ते सांगून हॉटेलचे प्रकार विशद करा.

२०

किंवा

पर्यटनामुळे होणाऱ्या सामाजीक व आर्थीक परीणामाची चर्चा करा.

४. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

२०

१) भारतीय पर्यटनाचा विकास

२) भारताचे पर्यटन धोरण

३) महाराष्ट्रातील समुद्र किनारे

४) महाराष्ट्रातील सांस्कृतीक व ऐतीहासीक पर्यटन स्थळे.

५. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

२०

१) पर्यटन हा एक उद्योग

२) भारतातील पर्यटनाची वाढ

३) पर्यावरण कायदे व पर्यटन

४) पर्यटन परीक्रमा.

SLR-LP-341

Seat No.	
-------------	--

M.A. /M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Old)
Geography of Manufacturing (Paper – XVI)

Day and Date : Thursday, 23-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

Max. Marks : 100

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Draw **neat diagrams and Maps wherever necessary.**
3) **Use of Map Stencil is allowed.**
4) **Figures to the right indicate full marks.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative. **10**
- 1) Manufacturing activity includes the factories that _____
 - a) Produce goods
 - b) To create markets
 - c) To made capital
 - 2) Site and _____ are the two basic factors of industrial location.
 - a) Rain fall
 - b) Situation
 - c) Education
 - 3) _____ resource is known as black gold in manufacturing.
 - a) Petroleum
 - b) Natural Gas
 - c) Coal
 - 4) Manufacturing activity in _____ is mostly based on imported raw material.
 - a) Japan
 - b) India
 - c) U.S.A.
 - 5) _____ is the leading position of Automobile industry in U.S.A.
 - a) Chicago
 - b) Detroit
 - c) New York
 - 6) _____ problems are associated by industrialization in world.
 - a) Population
 - b) Agricultural
 - c) Environmental
 - 7) The new industrial policy was made by _____ government.
 - a) Congress
 - b) B.J.P.
 - c) U.P.A.
 - 8) _____ steel plant has located in Jharkand State in India.
 - a) Durgapur
 - b) TISCO
 - c) Bhadravati

P.T.O.

- 9) _____ means gradual abolishment of import control over all items including consumption goods.
 a) Privatisation b) Liberalisation c) Globalisation
- 10) The highest industrial employment in India is found in _____
 a) Sugar Mills b) Cotton textile c) Food processing

B) Fill in the blanks :

10

- 1) _____ geography is a sub branch of economic geography.
- 2) Least cost industrial location theory was postulated by _____
- 3) S.I.C. stands for _____
- 4) Improved and effective _____ is indispensable to industrial progress.
- 5) _____ is known as a Manchester of India.
- 6) Electron was discovered by _____
- 7) _____ is the general process of involving the private sector in the ownership.
- 8) Nowsari in Gujarat is well known as _____ industry.
- 9) The tragedy of "Minimata" is on the Sea Coast of _____
- 10) Indian iron and steel industries are located near the _____ field.

2. Give the distribution of Iron and Steel industry in U.S.A. **20**

3. Critically examine the Alfred Weber's least cost industrial locational theory. **20**

OR

Describe the industrial region of India.

4. Answer the following questions in short (**any two**) : **20**

- 1) Discuss the nature and scope of manufacturing industry.
- 2) Give a brief account of standard Industrial Classification.
- 3) Industrilization and environmental degradation.
- 4) Explain in brief, why cotton textile industries are develop in Mumbai.

5. Write short notes (**any two**) : **20**

- 1) A. Losch theory
- 2) Automobile industry in India
- 3) Impact of manufacturing industry on economic development
- 4) Economic factors of location of industry.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) आवश्यक तेथे नकाशा व सुबक आकृत्या काढा.

३) नकाशा स्टेन्सिल्स वापरण्यास परवानगी आहे.

४) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. अ) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा.

१०

- १) कारखानदारी उद्योगामध्ये _____ तयार करणाऱ्या कारखान्यांचा समावेश होतो.
अ) माल व वस्तू ब) बाजारपेठ निर्माती क) भांडवल निर्माती
- २) स्थान आणि _____ हे दोन घटक उद्योगधंद्याच्या स्थापनेमध्ये पायाभूत आहेत.
अ) पर्जन्य वृष्टी ब) स्थिती क) शिक्षण
- ३) _____ साधन उद्योगधंद्यामध्ये काळे सोने म्हणून ओळखले जाते.
अ) खनिजतेल ब) नैसर्गिक गॅस क) कोळसा
- ४) _____ मधील उद्योगधंदे मुख्यत्वे आयात केलेल्या कच्चा मालावर अवलंबून आहेत.
अ) जपान ब) भारत क) यू.एस्.अे.
- ५) यू.एस्.अे. मधील _____ हे स्वयंचलीत उद्योगाचे आघाडीवरील केंद्र आहे.
अ) शिकागो ब) डेट्रॉइट क) न्यूयॉर्क
- ६) जगामध्ये औद्योगिकीकरणामुळे _____ समस्या निर्माण झालेली आहे.
अ) लोकसंख्या ब) शेतीच्या क) पर्यावरणीय
- ७) _____ शासनाने नविन औद्योगिक धोरण निश्चित केले.
अ) काँग्रेस ब) बी.जे.पी. क) यू.पी.ए.
- ८) भारतातील झारखंड राज्यात _____ लोह पोलाद कारखाना स्थापन झाला आहे.
अ) दुर्गापूर ब) टिस्को क) भद्रावती
- ९) _____ म्हणजे उपभोग्य वस्तूंच्या समावेशासह सर्व वस्तूवरील आयात नियंत्रणे हळू हळू रद्द करणे.
अ) खाजगीकरण ब) उदारीकरण क) जागतीकीकरण
- १०) औद्योगिक कामगारांची संख्या भारतात _____ उद्योगात सर्वाधिक आहे.
अ) साखर ब) सुती वस्त्र क) अन्न प्रक्रिया

ब) रिकाम्या जागा भरा.

१०

- १) _____ ही आर्थिक भूगोलाची उपशाखा आहे.
- २) किमान मूल्य औद्योगिक स्थल सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
- ३) एस्. आय.सी.चे _____ असे विस्तारीत रूप आहे.
- ४) औद्योगिक प्रगतीसाठी सुधारीत व परिणामकारक _____ अपरीकार्य आहे.
- ५) _____ हे भारतातील मॅचेस्टर समजले जाते.
- ६) इलेक्ट्रॉनचा शोध _____ यांनी लावला.
- ७) _____ म्हणजे मालकीमध्ये खाजगी क्षेत्र गुंतविण्याची सर्व साधारण प्रक्रिया होय.
- ८) गुजरातमधील नवसारी हे _____ साठी प्रसिद्ध आहे.
- ९) “मिनीमाटा” ही घटना _____ देशाच्या समुद्र किनाऱ्यावरील आहे.
- १०) भारतीय लोह पोलाद उद्योग _____ जवळ स्थापन झाले आहेत.

२. यू.एस्.अे. मधील लोह पोलाद उद्योगाचे वितरण स्पष्ट करा.

२०

३. अल्फ्रेड वेबरच्या किमान मूल्य आधारीत औद्योगिक स्थळ सिद्धांताचे टिकात्मक परिक्षण करा.

२०

किंवा

भारतातील औद्योगिक विभागाचे विवेचन करा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

२०

- १) कारखानदारी भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- २) प्रमाणित उद्योगांचे वर्गिकरण थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ३) औद्योगिकरण व पर्यावरण अवनती.
- ४) मुंबई येथील सुती वस्त्र उद्योगाच्या विकासाची कारणे स्पष्ट करा.

५. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

२०

- १) अ. लॉश्च यांची संकल्पना
- २) भारतीय स्वयंचलीत उद्योग
- ३) आर्थिक विकासावरील कारखानदारी उद्योगाचे परिणाम
- ४) उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाचे आर्थिक घटक.

SLR-LP – 343

Seat
No.

M.A. /M.Sc.– II (Sem. – IV) (New) (CGPA) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – XIII)
Regional Planning in India and Development

Day and Date : Thursday, 16-4-15
Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Draw neat diagrams and maps wherever necessary.*
3) *Use of map stencils is allowed.*
4) *Figures to the right indicate full marks.*

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternatives given below :

7

योग्य पर्याय निवडून पुढील वाक्ये पूर्ण करा :

1) The book, 'Regional Development Planning in India' is written by
'Regional Development Planning in India'

या पुस्तकाचे लेखक _____ आहेत.

a) P. Sengupta

b) R.P. Misra

पि.सेनगुप्ता

आर.पि.मिश्रा

c) Mahesh Chand and V.K. Puri

d) R.L.Singh

महेश चंद व वि.के.पुरी

आर.एल.सिंग

2) _____ region has a core area and a periphery.

_____ प्रदेशामध्ये गाभा व सभोवतालच्या प्रदेशाचा समावेश होतो.

a) Perpetual

b) Vernacular

सतत

भाषा

c) Functional

d) Formal

कार्यात्मक

आकारीक

P.T.O.

B) Answer the following questions in **one** sentence only.

7

खालील प्रश्नांची **एका** वाक्यात उत्तरे लिहा.

1) Who introduced the concept of Growth Foci approach ?

Growth Foci approach ही संकल्पना कोणी मांडली ?

2) Which category of regions does metropolitan region belongs to ?

शहरा संबंधातील प्रदेश हे कोणत्या प्रकारच्या प्रादेशिकीकरणात येतात ?

3) To delineate natural region which homogeneity is considered.

नैसर्गिक प्रदेशांची सीमा रेखाट्यासाठी कोणत्या समानतेचा विचार केला जातो ?

4) What is the long form of IRDP ?

IRDP चे पूर्ण रूप काय आहे ?

5) Who is considered to be the father of Green Revolution in India ?

भारतातील हरित क्रांतीचे जनक कोणास म्हणतात ?

6) In which year DPAP programe is launched ?

DPAP कार्यक्रम कोणत्या वर्षी कार्यान्वित झाला ?

7) Panchayati Raj system in Maharashtra has how many tiers ?

महाराष्ट्रातील पंचायती राज व्यवस्था किती स्तरीय आहे ?

2. Explain the concept of region and discuss the types and hierarchy of regions. **14**

प्रदेशाची संकल्पना स्पष्ट करा आणि प्रदेशाचे स्तर व प्रकारांची चर्चा करा.

3. Critically examine the 'Central Place Theory'. **14**

केंद्रिय स्थल सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

OR/किंवा

Discuss on 'Imbalances in Industrial development in India'. **14**

'भारतीय औद्योगिक विकासातील असमतोल' यावर चर्चा करा.

4. Answer the following questions in short (**any two**) :

14

खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

1) What are the indicators of development ?

विकासाचे निर्देशक कोणते आहेत ?

2) Explain the approaches to the regional planning.

प्रादेशिक नियोजनाचे दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

3) Describe the problems of regional development in Maharashtra.

महाराष्ट्रातील प्रादेशिक विकासाच्या समस्यांचे वर्णन करा.

4) Describe the concept 'Decentralized Planning'.

'विकेंद्रित नियोजन' संकल्पना स्पष्ट करा.

5. Write short notes on (**any two**) :

14

थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

1) Metropolitan Regions

शहरा संबंधीचे प्रदेश

2) Drought problematic regions in India.

भारतातील अवर्षणग्रस्त विभाग

3) People's participation in Planning process

नियोजन प्रक्रियेत लोकांचा सहभाग

4) Hierarchy of regions.

प्रदेशांचे स्तर.

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – XIV) (CGPA)
Development of Modern Geography

Day and Date : Saturday, 18-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **All questions carry equal marks.**
 - 3) **Use of stencils is allowed.**
 - 4) **Draw neat and labelled diagram wherever necessary.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative given in the bracket. 7

- 1) _____ was the first to coin the word geography.
(Eratosthenes, Ptolemy, Alexander)
- 2) There are _____ volumes of book entitled 'The Guide of Geography'.
(7, 8, 9)
- 3) _____ advocated concept of possibilism.
(Blache, Ritter, None of these)
- 4) The book entitled 'Influence of Geographical Environment' is written by _____
(Ratzel, Ritter, Ellen Semple)
- 5) The concept of 'Unity in diversity' is developed by _____
(Ritter, Ratzel, Semple)
- 6) The Heartland theory is put forth by _____
(Humboldt, Ritter, Mackinder)
- 7) The concept of positivism emerged after _____ revolution.
(French, England, American)

B) Fill in the blanks :

7

- 1) The book entitled 'Il-Million' is written by _____
- 2) Herodotus's work is an excellent example of _____ Geography.
- 3) _____ geography deals with the universal law's and generic concepts.
- 4) _____ laid the foundation of chorological writing in geography.
- 5) _____ is known as founder of plant geography.
- 6) The book entitled 'The Nature of Geography' is written by _____
- 7) Statistical methods were first introduced into geography in the _____

2. Explain contribution of Humboldt in the development of Geography. **14**

3. Explain concept of possibilism. **14**

OR

Give an account of development of Geography in the ancient period.

4. Answer the following questions in short (**any two**) : **14**

- 1) Explain positivism.
- 2) Explain dualism between physical and human geography.
- 3) Describe development of geography in Medieval period.
- 4) Explain contribution of Blache in the development of Geography.

5. Write short notes on **any two** of the following : **14**

- 1) Dualism between regional and systematic geography.
- 2) Behaviouralism.
- 3) Types of models.
- 4) Contribution of H. J. Mackinder in the development of Geography.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. अ) कंसातील अचूक पर्याय निवडून खालील वाक्य पूर्ण करा. ७
- १) जिऑग्रफी हा शब्द _____ यांनी तयार केला.
(इरॉटोस्थेनेस, टॉलेमी, अलेक्झांडर)
- २) 'दि गाईड ऑफ जिऑग्रफी' या ग्रंथाचे _____ खंड आहेत.
(७, ८, ९)
- ३) 'संभववाद' ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
(ब्लाश, रिटर, यापैकी नाही)
- ४) 'इन्फ्लुयेन्स ऑफ जिऑग्रफिकल एन्विरोनमेंट' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला आहे.
(रॅट्झेल, रिटर, एलन सेंपल)
- ५) 'विविधतेमधील एकात्मता' ही संकल्पना _____ यांनी विकसित केली.
(रिटर, रॅट्झेल, सेंपल)
- ६) _____ यांनी हृदयस्थल संकल्पना मांडली.
(हम्बोल्ट, रिटर, मॅकिंडर)
- ७) 'सकारात्मकवाद' संकल्पनेचा उदय _____ क्रांतिनंतर झाला.
(फ्रेंच, इंग्लंड, अमेरिकन)
- ब) रिकाम्या जागा भरा. ७
- १) 'इल-मिलीऑन' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला आहे.
- २) हिरोडोटस यांचे काम हे _____ भूगोलाचे उत्कृष्ट उदाहरण आहे.
- ३) _____ भूगोल हा वैश्विक नियम व सामान्य संकल्पनाशी संबंधित आहे.

- ४) _____ यांनी भूगोलामधील प्रादेशिक वितरणात्मक (कोरोलॉजिकल) लिखाणाचा पाया रचला.
- ५) _____ हे वनस्पती भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
- ६) 'द नेचर ऑफ जिऑग्रफी' हा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला आहे.
- ७) भूगोलामध्ये संख्या शास्त्रीय पद्धतीची सुरुवात _____ साली झाली.

२. हम्बोल्ट यांचे भूगोलाच्या विकासातील योगदान स्पष्ट करा. १४
३. संभववाद संकल्पना स्पष्ट करा. १४

किंवा

प्राचीन काळातील भूगोल विकासाचा आढावा घ्या.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : १४
- १) सकारात्मकवाद स्पष्ट करा.
- २) प्राकृतिक आणि मानवी भूगोलातील द्वैतवाद स्पष्ट करा.
- ३) मध्ययुगीन काळखंडातील भूगोल विकासाचे वर्णन करा.
- ४) ब्लाश यांचे भूगोल विकासातील योगदान स्पष्ट करा.
५. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १४
- १) प्रादेशिक आणि क्रमिक भूगोलामधील द्वैतवाद
- २) वर्तणूकवाद
- ३) प्रतिकृतीचे प्रकार
- ४) एच. जे. मॅकिंडर यांचे भूगोल विकासातील योगदान.

Seat No.	
-------------	--

**M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
GEOGRAPHY (Paper – XV) (New) (CGPA Pattern)
Political Geography**

Day and Date : Tuesday, 21-4-2015

Max. Marks : 70

Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Draw neat diagrams and maps wherever necessary.**
4) **Use of map stencil is allowed.**

1. A) Choose the correct alternative given in the bracket :

7

- 1) _____ was the first political thinker in Greek period.
(Strabo, Khaldun, Aristotal)
- 2) _____ stability of nation is necessary for economic prosperity.
(Cultural, Political, Social)
- 3) 'Oxford School of Geography' institute was established by _____
(Mackinder, Mahan, Spykman)
- 4) The boundary between India and China is known as _____ Line.
(Radcliff, Durand, Machmohan)
- 5) _____ boundaries are easy to define and delimit on the map.
(Forest, Geometrical, Desert)
- 6) Separate Udayanchal State was demanded by _____ in 1967.
(Naga, Ulfa, Bodo)
- 7) Spykman introduced the word _____ in military power.
(Rimland, Naval, Heart land)

B) Fill in the blanks :

7

- 1) _____ water disputes is related with Maharashtra and Andra Pradesh States.
- 2) The book entitled 'Politics' is written by _____
- 3) _____ is a population of an ethnic unity inhabiting at territory of geographical unity.
- 4) Makinder arranged the land masses of the world in _____ tiers.
- 5) A centre of political power is called _____
- 6) _____ is recognised as the father of Modern Political Geography.
- 7) The book entitled 'The Life of Nelson' is written by _____

2. Define political geography and explain the scope of political geography. **14**

3. A) Explain the concept of frontier and the types of frontier. **14**

OR

3. B) Give a brief account of work done by A. T. Mahan in Political Geography. **14**

4. Answer the following question in short (**any two**) : **14**

- 1) Boundary dispute between India and China
- 2) Approaches of political geography
- 3) Functions of Capitals
- 4) Geopolitical significance of Indian ocean.

5. Write short notes (**any two**) : **14**

- 1) Spykman's theory
- 2) Geographical factors of formation of State
- 3) Changing political map of India
- 4) Political geography and environment interface.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) सर्व प्रश्नास समान गुण आहेत.
३) आवश्यक तेथे नकाशा व सुबक आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिलस वापरण्यास परवानगी आहे.

१. अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडा :

७

- १) ग्रीक कालखंडातील _____ हे पहिले राजकीय विचारवंत होते.
(स्ट्रॅबो, खाल्दून, ऑरिस्टॉटल)
- २) _____ दृष्ट्या स्थिर असलेला देश आर्थिक प्रगती करू शकतो.
(सांस्कृतिक, राजकीय, सामाजिक)
- ३) _____ यांनी “ऑक्सफोर्ड स्कूल ऑफ जिऑग्राफी” या संस्थेची स्थापना केली.
(मॅकिन्डर, महान, स्पाईकमन)
- ४) भारत व चीन दरम्यान असलेल्या सीमारेषेस _____ रेषा म्हणतात.
(रॅडक्लीफ, ड्युरांड, मॅकमोहन)
- ५) _____ सीमा नकाशावर काढण्यासाठी सहज आणि सोप्या असतात.
(जंगली, भूमितीय, वाळवंटी)
- ६) स्वतंत्र उदयांचलची मागणी १९६७ साली _____ ने केली.
(नागा, उल्फा, बोडो)
- ७) स्पाईकमन यांनी लष्करी शक्तीसाठी _____ शब्द प्रयोग केला.
(रिमलँड, नौवल, हृदयस्थल)

ब) गाळलेले शब्द भरा :

७

- १) _____ पाणी वाटप तंटा महाराष्ट्र व आंध्रप्रदेश या दोन राज्यांशी संबंधीत आहे.
- २) ‘पॉलिटिक्स’ नावाचा ग्रंथ _____ यांनी लिहिला.
- ३) वांशिक ऐक्य असलेला व एकाच भौगोलिक प्रदेशात वास्तव्य करणारा लोकसमूह म्हणजे _____ होय.

- ४) मॅकिन्डर यांनी जगाची विभागणी _____ गटात केली आहे.
 ५) राजकीय सत्तेचे केंद्र म्हणजे _____ होय.
 ६) _____ यांना राजकीय भूगोलाचे आधुनिक जनक म्हणतात.
 ७) _____ यांनी 'द लाईफ ऑफ नेल्सन' या पुस्तकाचे लेखन केले.

२. राजकीय भूगोलाची व्याख्या सांगून राजकीय भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा. १४
 ३. अ) सीमा प्रदेशाची संकल्पना स्पष्ट करून सीमा प्रदेशाचे प्रकार स्पष्ट करा. १४

किंवा

ब) ए. टी. महान यांच्या राजकीय भूगोलातील कार्याचा आढावा घ्या.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (को. दोन) : १४

- १) भारत-चीनमधील सीमावाद
 २) राजकीय भूगोलाच्या अभ्यास पद्धती
 ३) राजधान्यांची कार्ये
 ४) हिंदी महासागराचे भूराजनैतिक महत्त्व.

५. टीपा लिहा (को. दोन) : १४

- १) स्पाईकमनचा सिद्धांत
 २) राज्य निर्मितीचे भौगोलिक घटक
 ३) भारताचा बदलता राजकीय नकाशा
 ४) राजकीय भूगोल आणि पर्यावरणीय हस्तक्षेप.

SLR-LP – 346

Seat No.	
----------	--

**M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) (New) Examination, 2015
GEOGRAPHY (CGPA) (Paper – XV)
Geography of Health**

Day and Date : Tuesday, 21-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** 1) **All questions carry equal marks.**
2) **All questions are compulsory.**
3) **Use of stencils is allowed.**
4) **Draw neat diagram wherever necessary.**

1. A) Choose the correct alternative :

7

- 1) _____ combines with blood haemoglobin faster than oxygen.
(CO₂, SO₂, CO)
- 2) The high intensity of sound waves may damage the _____
(ear, nose, mouth)
- 3) _____ was a famous social worker for Leprosy patients.
(Patkar, Hazare, Amte)
- 4) _____ University introduced population geography teaching in India.
(Punjab, Bhopal, Agra)
- 5) The census survey of population is carried out in India after every _____ years.
(10, 15, 20)
- 6) The hot and humid climate of _____ is considered to be worse for human settlements.
(Selvas, Savana, Sahara)
- 7) Malaria is a _____ disease.
(air, water, vector)

P.T.O.

- B) Fill in the blanks : 7
- 1) Yellow fever is mainly noted in _____
 - 2) Iron deficiency results in to _____
 - 3) Vitamin _____ is necessary for eyes.
 - 4) AIDS is transmitted through _____
 - 5) In very high altitude areas, the percentage of _____ is very low in air.
 - 6) Tuberculosis is in _____ born disease.
 - 7) Polio eradication is a type of “_____ for all” planning.
2. Describe the classification of diseases as per World Health Organization. 14
3. A) Describe the nature and scope of Geography of Health. 14
- OR
- B) Examine the importance of economic factors in Human Health. 14
4. Write in brief (**any two**) : 14
- 1) Importance of geography of health.
 - 2) Communicable diseases.
 - 3) Primary Health Centres.
 - 4) Importance of vitamins.
5. Write short answers (**any 2**) : 14
- 1) Explain Cholera as an epidemic disease.
 - 2) State the role of quality of air in human health.
 - 3) Describe the world distribution of diseases.
 - 4) What are the causes of malnutrition ?

मराठी रूपांतर

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
२) सर्व प्रश्नांना सारखे गुण आहेत.
३) स्टेनसिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) योग्य तेथे आकृत्या काढा.

१. अ) योग्य पर्याय निवडा :

७

- १) _____ ची रक्तातील हेमोग्लोबीनशी ऑक्सिजनपेक्षा लवकर क्रिया होते.
(CO₂, SO₂, CO)
- २) आवाजाच्या अधिक तीव्रतेमुळे _____ ला धोका पोहोचतो.
(कान, नाक, तोंड)
- ३) महारोग्यांसाठी कार्य करणारे _____ हे प्रसिद्ध सामाजिक कार्यकर्ते होते.
(पाटकर, हजारे, आमटे)
- ४) _____ विद्यापीठने भारतात प्रथम लोकसंख्या भूगोल शिकवण्यास सुखात केली.
(पंजाब, भोपाळ, आग्रा)
- ५) भारतामध्ये लोकसंख्येची गणना दर _____ वर्षांनी केली जाते.
(१०, १५, २०)
- ६) _____ येथील उष्ण व दमट हवामान मानवी वसाहतीसाठी प्रतिकूल आहे.
(सेल्व्हाज, सॅव्हाना, सहारा)
- ७) मलेरिया हा _____ मुळे होणारा रोग आहे.
(हवा, पाणी, वाहक)

ब) गाळलेल्या जागा भरा :

७

- १) पीतज्वर हा _____ विभागात आढळतो.
- २) लोहाच्या कमतरतेमुळे _____ होतो.
- ३) डोळ्यांच्यासाठी _____ जीवनसत्व आवश्यक असते.
- ४) AIDS चा प्रसार _____ मुळे होतो.
- ५) अतिउंच प्रदेशातील हवेमध्ये _____ वायूचे प्रमाण खूप कमी टक्के असते.
- ६) 'क्षय' रोग हा _____ प्रकारे होणारा रोग आहे.
- ७) पोलिओ निर्मूलन योजना ही ' _____ सर्वासाठी' च्या नियोजनाचा भाग आहे.

२. जागतिक आरोग्य संघटनेने केल्या प्रमाणे रोगांच्या वर्गीकरणाची माहिती द्या. १४
३. अ) Geography of Health या विषयाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. १४
- किंवा**
- ब) मानवी आरोग्यासाठी आर्थिक घटकांचे असणारे महत्त्व विशद करा. १४
४. थोडक्यात लिहा (कोणतेही २) १४
- १) आरोग्य भूगोलाचे महत्त्व.
- २) संसर्गजन्य रोग.
- ३) प्राथमिक आरोग्य केंद्र
- ४) जीवनसत्वांचे महत्त्व.
५. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतीही २) १४
- १) कॉलरा या साथीच्या रोगाची माहिती द्या.
- २) मानवी आरोग्यासाठी हवेच्या गुणवत्तेचे असणारे महत्त्व सांगा.
- ३) रोगांच्या जागतिक वितरणाचे वर्णन करा.
- ४) कुपोषणाची कारणे कोणती ?
-

SLR-LP – 347

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. – II (Semester – IV) Examination, 2015
GEOGRAPHY (New)
Geography of Tourism (Paper – XVI) (CGPA)

Day and Date : Thursday, 23-4-2015

Max. Marks : 70

Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Draw neat diagram wherever necessary.**

1. A) Fill in the blanks by choosing appropriate alternative given in bracket : **7**
- 1) The Hebrew term 'Torah' means learning, _____ and search.
(Studying, Reading, Writing)
 - 2) Tourism + Culture + Heritage = _____
(Sustainable development, Sustainable growth, Sustainable economies)
 - 3) The place which supplies Lodging and Boarding facilities is called _____
(B and B, Lodge, Hotel)
 - 4) Every country in the world, is looking at tourism as a way of national

(Development, Economy, Prosperity)
 - 5) Explorer is one of the tourist type who fully accepts adoption to _____
(Law, Local norms, Act)
 - 6) Maharashtra tourism ministry declared _____ as the tourism capital
of the State.
(Mumbai, Nashik, Aurangabad)
 - 7) Goa is famous for _____ tourism.
(Coastal tourism, Agro tourism, Adventure tourism)

P.T.O.

B) Fill in the blanks :

7

- 1) _____ caves are beautiful testimony of religious architecture and painting.
- 2) The tourism which generates net benefit for the poor is called _____
- 3) Indian Classical Dance Festival held at Pattadakal in Jan.-Feb. is named as _____
- 4) The book entitled 'Tourism Blessing or Blight' is written by _____
- 5) _____ was the first professional travel agent in the world.
- 6) S.T.D.C. stands for _____
- 7) _____ is living monument of Portugal culture in India.

2. Explain the factors influencing on tourism. 14

3. Describe the various tourism circuits in India. 14

OR

Explain in brief cultural centres and beaches in Maharashtra.

4. Answer the following questions in short (**any two**) : 14

- 1) Comment on tourism and Indian economy.
- 2) Comment on the tourism policies in India.
- 3) Give an account of impact of physiography on tourism.
- 4) Explain the historical factor influencing tourism in Maharashtra.

5. Write notes on (**any two**) : 14

- 1) Agro-Tourism
- 2) Indian Hotel Industry
- 3) Globalization and Tourism
- 4) Hill stations in Maharashtra.

मराठी रूपांतर

१. अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा :

७

- १) हिब्रू शब्द 'Torah' म्हणजे शिकणे, _____ आणि संशोधन.
(अभ्यास करणे, वाचन करणे, लेखन करणे)
- २) पर्यटन + संस्कृती + वारसा = _____
(शाश्वत विकास, शाश्वत वाढ, शाश्वत अर्थव्यवस्था)
- ३) राहण्याची आणि जेवणाची सुविधा पुरवणारे ठिकाण म्हणजे _____ होय.
(बी आणि बी, निवास स्थान, हॉटेल)
- ४) जगातील प्रत्येक देश पर्यटनाकडे राष्ट्रीय _____ मार्ग म्हणून पहात आहे.
(विकास, अर्थव्यवस्था, भरभराट)
- ५) संशोधक हा पर्यटकाचा असा एक प्रकार आहे की जो पूर्णपणे _____ स्वीकारतो.
(नियम, स्थानिक नियम, कायदे)
- ६) महाराष्ट्र पर्यटन मंत्रालयाने _____ ला राज्याची पर्यटन राजधानी म्हणून घोषित केली आहे.
(मुंबई, नाशिक, औरंगाबाद)
- ७) गोवा हे _____ पर्यटनासाठी प्रसिद्ध आहे.
(किनारी, कृषी, धाडसी)

ब) रिकाम्या जागा भरा :

७

- १) _____ लेण्या या धार्मिक, स्थापत्य कला आणि चित्रकलेचा उत्कृष्ट नमुना आहेत.
- २) _____ पर्यटन हे असे पर्यटन आहे की ज्याचा गरीबांना फायदा होतो.
- ३) जानेवारी-फेब्रुवारी महीन्यात पट्टकल येथे भरणाऱ्या भारतीय शास्त्रीय नृत्य महोत्सव _____ नावाने ओळखला जातो.
- ४) 'टुरिझम ब्लेसिंग ऑर ब्लैट' (Tourism Blessing or Blight) हे पुस्तक _____ यांनी लिहिले.
- ५) जगातील पहिला व्यावसायिक प्रवासी एजन्ट _____ हा होता.
- ६) एस.टी.डी.सी. (S.T.D.C.) चे विस्तारित रूप _____ आहे.
- ७) _____ हे भारतातील पोर्तूगल संस्कृतीचे प्रचलित स्मारक आहे.

२. पर्यटनावर परिणाम करणारे घटक विशद करा. १४

३. भारतातील विविध पर्यटन परिक्रमांची सविस्तर चर्चा करा. १४

किंवा

महाराष्ट्रातील सांस्कृतिक पर्यटन केंद्रे व पुळणी यांची थोडक्यात माहिती विषद करा.

४. थोडक्यात उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) : १४

I) पर्यटन आणि भारतीय अर्थव्यवस्था यांची चर्चा करा.

II) भारतातील पर्यटन धोरणाची चर्चा करा.

III) पर्यटनावर होणाऱ्या प्राकृतिक रचनेच्या परिणामाची माहिती द्या.

IV) महाराष्ट्राच्या पर्यटनावर परिणाम करणारे ऐतिहासिक घटक विशद करा.

५. टीपा द्या (कोणत्याही दोन) : १४

I) कृषी पर्यटन

II) भारतीय हॉटेल उद्योग

III) जागतिकीकरण आणि पर्यटन

IV) महाराष्ट्रातील थंड हवेची ठिकाणे.

Seat No.	
-------------	--

M.A./M.Sc. (Part – II) (Semester – IV) Examination, 2015
GEOGRAPHY (New-CGPA)
Geography of Manufacturing (Paper – XVI)

Day and Date : Thursday, 23-4-2015
Time : 3.00 p.m. to 6.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**
3) **Use of stencil is allowed.**
4) **Draw neat and labelled diagram wherever necessary.**

1. A) Complete the following sentences by choosing correct alternative : 7
- 1) Industries are normally located in those favourable areas where the _____ are more than disadvantages.
a) advantages b) opportunities c) problems d) none of these
 - 2) The industries require a constant supply of
a) people b) market c) raw material d) none of these
 - 3) _____ is a cheap and bulky power resource.
a) coal b) petroleum c) solar d) none of these
 - 4) Alfred Weber first introduced famous theory of industrial location in _____ year.
a) 1909 b) 1906 c) 1908 d) none of these
 - 5) The Behavioural Approach Theory put forward by _____ in 1967.
a) A. Losch b) A. Weber c) Allen Pred d) None of these
 - 6) Economic _____ means scraping of the undesirable restrictions, controls and licensing over investment import and production.
a) privatisation b) globalisation c) liberalisation d) none of these
 - 7) _____ is the main factor of water pollution in India.
a) Industrial effluents b) Kumbha Mela
c) Washing of animals d) None of these

B) Fill in the blanks :

7

- 1) Manufacturing is _____ type of economic activity.
- 2) Japans industries are based on _____ raw material.
- 3) Durgapur iron and steel plants has been developed in collaboration with _____ nation.
- 4) The problem of Air pollution is increasing with the growth of _____ industries.
- 5) _____ is the general process of involving the private sector in the ownership.
- 6) _____ is the most industrialised oriental eastern country, leading hardware and software industries.
- 7) New Indian Industrial Policy was made by Congress Government, led by Mr. _____

2. Explain in brief the Alfred Weber's Industrial Location Theory. **14**
3. Discuss the physical factors of location of Industry in brief. **14**

OR

Discuss in brief the Iron and Steel Industries in India.

4. Answer the following questions (**any two**) : **14**
 - 1) What is manufacturing geography ? Explain its nature and scope.
 - 2) Give a short account on Iron and Steel Industries in Japan.
 - 3) What is Neo-Classical theory of explain in brief ?
 - 4) What is impact of manufacturing on economic development ?
5. Write short notes (**any two**) : **14**
 - 1) Privatization
 - 2) A.Losch Industrial theory
 - 3) Textile Industry in India
 - 4) New Indian Industrial Policy.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) नकाशा स्टेन्सिल्स वापरण्यास परवानगी आहे.
३) अवश्यक तेथे नकाशा व सुबक आकृत्या काढा.

१. अ) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा :

७

- १) उद्योगधंद्याचे स्थानिकीकरण साधारणपणे तोट्यापेक्षा _____ अधिक असणाऱ्या प्रदेशात किफायतशीर असते.
अ) फायदे ब) संधी क) समस्या ड) यापैकी नाही
- २) कारखान्यांना सतत _____ चा पुरवठा आवश्यक असते
अ) लेबर ब) बाजारपेठ
क) कच्चा माल ड) यापैकी नाही
- ३) _____ हे स्वस्त व वजन घटनारे शक्तिसाधन आहे.
अ) कोळसा ब) पेट्रोलियम क) सौरउर्जा ड) यापैकी नाही
- ४) अल्फ्रेड वेबर यांनी _____ साली प्रथम उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत मांडला.
अ) १९०९ ब) १९०६ क) १९०८ ड) यापैकी नाही
- ५) वर्तनवादी तत्व सिद्धांत _____ यांनी १९६७ मध्ये मांडला.
अ) अ. लॉश ब) अ. वेबर
क) अॅलन प्रेड ड) यापैकी नाही
- ६) आर्थिक _____ म्हणजे आयात व उत्पादन गुंतवणुकीवरील अनिष्ट निर्बंध, नियंत्रणे व परवाने मोडीत काढणे होय.
अ) खाजगीकरण ब) जागतिकीकरण
क) उदारीकरण ड) यापैकी नाही
- ७) भारतातील जल प्रदूषणाचे _____ हे प्रमुख कारण आहे.
अ) औद्योगिक पाण्याचा विसर्ग ब) कुंभ मेला
क) जनावरे घूणे ड) यापैकी नाही

ब) रिकाम्या जागा भरा :

७

- १) कारखानदारी ही _____ प्रकारची आर्थिक क्रिया आहे.
- २) जपानमधील कारखाने कच्च्या मालाच्या _____ वर अवलंबून आहेत.
- ३) दुर्गापूर लोह पोलाद कारखाना _____ देशाच्या सहकार्यानि उभारला आहे.
- ४) _____ कारखान्यांच्या विकासाबरोबरच हवेच्या प्रदूषणामध्ये वाढ झाली.
- ५) _____ म्हणजे मालकी मध्ये खाजगी क्षेत्र गुंतविण्याची सर्वसाधारण प्रक्रिया होय.
- ६) हार्डवेअर व सॉफ्टवेअर कारखानदारीमध्ये _____ हा प्रमुख पौरात्य देश आघाडीवर आहे.
- ७) भारताचे नवीन औद्योगिक धोरण काँग्रेस सरकार मधील श्री _____ यांनी मांडले.

२. अल्फ्रेड वेबरचा औद्योगिक स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.

१४

३. उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाचे प्राकृतिक घटकांचे थोडक्यात वर्णन करा.

१४

किंवा

भारतातील लोह पोलाद उद्योगाचे थोडक्यात वर्णन करा.

४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) कारखानदारी भूगोल म्हणजे काय ? त्याचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- २) जपानमधील लोह पोलाद उद्योगाचा थोडक्यात वृत्तांत लिहा.
- ३) निओक्लासिकल संकल्पना म्हणजे काय हे थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ४) आर्थिक विकासामधील कारखानदारी उद्योगाचे महत्व स्पष्ट करा.

५. टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

१४

- १) खाजगीकरण
- २) अँगष्ट लॉश यांचा औद्योगिक सिद्धांत
- ३) भारतातील सुतीवस्त्र उद्योग
- ४) भारताचे नवीन औद्योगिक धोरण.